

**COVID-19 SALGINI BAĞLAMINDA OKULÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN OKULÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARINDA DIŞ MEKÂN KULLANIMI İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Yağmur KÜÇÜN

201197205

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Melike Türkan BAĞLI

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül, 2022

**COVID-19 SALGINI BAĞLAMINDA OKULÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN OKULÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARINDA DIŞ MEKÂN KULLANIMI İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Yağmur KÜÇÜN

201197205

ORCID:0000-0002-8873-0723

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Melike Türkan BAĞLI

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimim ve tez sürecim boyunca bana gösterdiği ilgi, tecrübe, sabrı ve hoşgörüsüyle, beni destekleyen, birlikte çalışma fırsatı bulduğum için kendimi çok şanslı hissettiğim değerli danışan hocam Doç. Dr. Melike Türkan BAĞLI'ya sonsuz teşekkürler.

Önerileri ile tezime önemli katkılarını sunan Dr. Öğrt. Üyesi Bahar Döndü ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek Lisans eğitimimde derslerini aldığım engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Ayla Oktay'a, Prof. Dr. Rengin ZEMBAT'a, Dr. Öğr. Üyesi Handan Doğan'a ve her sorumu bıkmadan cevaplayan Dr. Öğrt. Üyesi Özlem DÖNMEZ'e ve Hamdi Özdemir'e teşekkür ediyorum.

Lisansüstü eğitimim boyunca ondan çaldığım tüm zamanı büyük bir olgunlukla karşılayan motivasyon kaynağım canım oğlum Kemal Mete KÜÇÜN'e, her zaman yanımda olan ve beni destekleyen sevgili eşim Mustafa Kemal KÜÇÜN'e, bugünlere gelmemi sağlayan annem ve babama ve her zaman yanımda olan canım kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

Yağmur KÜÇÜN

Eylül, 2022

ÖZ

COVID-19 SALGINI BAĞLAMINDA OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DIŞ MEKÂN KULLANIMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yağmur Küçün

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Melike Türkan Bağlı

Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırma Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında okulöncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinde farklılaşma olup olmadığını incelemek amacı ile yapılmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 213 okul öncesi öğretmenin vermiş olduğu yanıtlardan oluşmaktadır. Veriler gerekli analizlerin yapılabilmesi amacıyla istatistik paket programa aktarılmıştır. Yanıtların yüzde frekans dağılımları hesaplanarak, görüşlerin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla McNemar ve McNemar-Bowker testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrası dış mekan kullanım süre ve sıklıklarında artış olduğu ve günlük planlarında dış mekanlara daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrası açık alan kullanma nedenlerinin çocukların uzun süre kapalı alanda bulunmalarını sağlamak olduğu görülmüştür. Velilerin Covid-19 salgını sonrasında bahçe kullanımı konusunda endişelerinin azaldığı ve sınıfı havalandırmak için daha fazla dış mekanı kullanımını istedikleri elde edilen sonuçlar arasındadır. Okul idarelerinin de öğretmenleri dış mekan kullanımını konusunda daha fazla teşvik ettiği bulgusu araştırma sonucunda elde edilmiştir. Covid-19 salgını sonrasında bazı okullarda öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini (sanat, okuma yazma çalışmaları, vs) okul bahçelerinde uygulamaları için

materyal temin edildiği araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular arasındadır. Araştırma sonucunda dış mekanların öneminin salgın sonrasında ğretmen, veli ve okul idaresi tarafından daha iyi anlaşıldığı velilerin dış mekanların kullanımında endişelerinde azalma olduğu ve öğretmenlerin dış mekanları daha fazla kullandığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Dış mekan, okul bahçesi, covid-19, okulöncesi eğitim, pandemi

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PRESCHOOL TEACHERS' VIEWS ON OUTDOOR USE IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC

Yağmur Küçün

Master Thesis

Department of Basic Education

Pre-School Education Master's Program with Thesis Program

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Melike Türkan Bağlı

Maltepe University Graduate School, 2022

The purpose of this research is to examine whether there is a difference in the opinions of preschool teachers about outdoor space use in preschool education institutions before and after the covid-19 pandemic. In this study, scanning model, which is one of the quantitative research methods, was used. The research data consists of the answers given by the questionnaire prepared by the researcher and the answers given by 213 pre-school teachers selected by convenient sampling method, working in pre-school education institutions in Istanbul in the 2021-2022 academic year. The data were transferred to the statistical program in order to make the analysis. The McNemar and McNemar-Bowker tests were used to test whether the opinions differed by calculating the percentage frequency distributions of the responses. According to the findings obtained as a result of the research, it was concluded that after the covid-19 pandemic, teachers increased the duration and frequency of outdoor use and included more outdoor spaces in their daily plans. It has been observed that the reasons for teachers to use open spaces after the covid-19 pandemic are to ensure that children are not in closed areas for a long time. It is among the results obtained that the parents' concerns about the use of the garden after the covid-19 pandemic have decreased and they want to use more outdoor space to ventilate the classroom. It is among the findings of the research that

after the Covid-19 epidemic, materials were provided for teachers to practice classroom activities (art, literacy exercises, etc.) in school gardens in some schools.

As a result of the research, it has been seen that the importance of outdoor spaces is better understood by teachers, parents and school administration after the pandemic, parents' concerns about the use of outdoor spaces have decreased, and teachers use outdoor spaces more.

Keywords: Outdoor, schoolyard, covid-19, preschool education, pandemic

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	5
1.3. Önem.....	6
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar.....	8
2. GENEL BİLGİLER.....	9
2.1. Çocuk ve Mekan.....	9
2.2. Okul Öncesi Eğitim.....	11
2.2.1. Okul öncesi eğitim ve önemi.....	11
2.2.2. Ülkemizde okul öncesi eğitim ortamları ve önemi.....	12
2.3. Dış Mekan Eğitim Ortamları.....	13
2.3.1. Dış mekan eğitim ortamlarının felsefi ve tarihsel temelleri.....	13

2.3.2. Dış mekan eğitim ortamı olarak okul bahçeleri.....	17
2.3.3. İdeal bir okul bahçesinin özellikleri ve tasarımı.....	18
2.3.4. Ülkemizde dış mekan eğitim ortamı olarak okul bahçelerinin tasarımı ve kullanımı.....	20
2.3.5. Dış mekan eğitim ortamlarında öğretmenlerin rolü.....	21
2.3.6. Dış mekan kullanımının çocuklar için faydaları.....	24
2.3.7. Yurtiçinde dış mekanlar ile ilgili yapılan araştırmalar.....	25
2.3.8. Yurtdışında dış mekanlar ile ilgili yapılan araştırmalar.....	27
2.4. Covid-19 ve Çocuk.....	28
2.4.1. Covid-19 salgını ve okul öncesi eğitim.....	29
2.4.2. Covid-19 salgını ve okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri.	30
3. YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırma Modeli.....	33
3.2. Çalışma Grubu.....	33
3.3. Veriler ve Toplanması.....	34
3.3.1. Kişisel bilgi formu.....	35
3.3.2. Covid-19 eğitim kurumlarında dış mekân kullanım anketi (covid-19 dmka)	35
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	35
3.5. Veri Toplama Süreci.....	36
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	37
4.1. Bulgular.....	37
Birinci Probleme İlişkin Bulgular.....	37

İkinci Probleme İlişkin Bulgular.....	39
Üçüncü Probleme İlişkin Bulgular	43
Dördüncü Probleme İlişkin Bulgular.....	44
Beşinci Probleme İlişkin Bulgular.....	45
Altıncı Probleme İlişkin Bulgular.....	47
Yedinci Probleme İlişkin Bulgular	47
Sekizinci Probleme İlişkin Bulgular.....	52
4.2. Tartışma	54
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	60
5.1. Özet.....	60
5.2. Yargı	61
5.3. Öneriler	62
KAYNAKLAR	64
EKLER.....	79
EK-1 Covid-19 Dış Mekan Kullanım Anketi.....	79
EK-2 Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu Kararı	89
EK-3 İstanbul Valiliği Anket ve Araştırma İzni.....	90
ÖZGEÇMİŞ	91

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	34
Tablo 2. Öğretmenlerin Okul Bahçe ve Dış Mekân Kullanımlarında Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	38
Tablo 3. Öğretmenlerin Açık Alan Kullanma Tercih Nedenlerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	40
Tablo 4. Öğretmenlerin Açık Alan Kullanımını Olumsuz Etkileyen Gerekçelerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	42
Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Bahçesinde En Çok Yer Verdikleri Etkinliklerin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	44
Tablo 6. Çocukların Okul Bahçesindeki Oyun Tercihlerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	45
Tablo 7. Çocukların Okul Bahçesinde En Fazla Gözlenen Davranışlarının Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	46
Tablo 8. Çocukların Okul Bahçesinde Zaman Geçirme İsteklerinin Covid-19 Salgını Sonrasındaki Durumu	47
Tablo 9. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Velilerin Bahçe Kullanımına İlişkin Görüş ve İsteklerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	49
Tablo 10. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okul İdaresinin Dış Mekân Kullanımına İlişkin Görüş ve İsteklerin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması	51
Tablo 11. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Covid-19 Salgını Bağlamında Okul Bahçelerinde Değişiklik Olma Durumu	53
Tablo 12. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Covid-19 Salgını Bağlamında Okul Bahçelerinde Yapılan Değişiklikler	53

KISALTMALAR

- EBA** : Eğitim Bilişim Ağı
- DMKA** : Dış mekan kullanım anketi
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- NAEYC** : National Association of Education for Young Children

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Günümüzde çocuklar zamanlarının birçoğunu ev ortamında televizyon ve tablet karşısında geçirmekte, evlerinin önünde, sokaklarda birçok nedenden dolayı oyun oynayamamaktadırlar. Geçmiş yıllara bakıldığında ise çocukların yaşamlarını geçirdikleri ve oynadıkları yerler evlerinin yanı sıra sokaklar, okul bahçeleri ve hatta boş arsalardır (Duman ve Koçak, 2013). Bugün büyük şehirlerdeki trafik sorunu, dış tehlikeler, boş alanların ve çocuk parklarının yetersizliği, anne ve babaların çalışma hayatından dolayı çocuklarına yeterince vakit ayıramamaları nedeni ile, çocuklar hayatlarını neredeyse sadece okul ve ev ortamlarında geçirmektedir (Artan, Alisinanoğlu, Akay, İbiş, Yükçü ve Uslu, 2017). Oyun oynadıkları yerlerin yerini de okulöncesi eğitim kurumları almaya başlamıştır. Bu durum bu kurumların önem ve sorumluluklarını daha da artırmaktadır (Tuğrul, Menekşe, Uludağ, Aslan, Çelik ve Çapan, 2019).

Eğitimin ilk başladığı yer ailedir. Sonraki süreçlerde çocuğun büyümesi ile oyun çevresi, sosyal çevre, okul yaşantısı ile birlikte gelişir. Okul öncesi eğitimi tüm dünyada eğitimin ilk basamağını oluşturmaktadır. Yapılan pek çok araştırma çocuklukta edinilen yaşantıların etkilerinin daha sonraki yaş dönemlerinde de sürdüğünü, kazanılan her deneyimin bireyleri hayatları boyunca etkilediğini ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevre ve ortam iyi hazırlanmış ise çocukların olumlu arkadaşlık ilişkileri kurdukları, daha fazla sorumluluk alıp, aldıkları sorumlulukları yerine getirdikleri görülmektedir. Okulöncesi dönemde başarı ve başarısızlık kavramı yerine becerilerini ve yeteneklerini keşfetmek önem taşımaktadır (Ata, 2016).

Okul öncesi eğitimin hedeflediği davranışların gerçekleştirilmesi için, bu olanakları ve eğitim ortamını yaratabilecek açık ve kapalı mekanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimin içeriğinde açık ve kapalı alanlar bir arada yer almalı ve planlamalar bu yönde yapılmalıdır (Algan ve Uslu, 2009). Güvenli alanların az olması ve çocukların dış mekanda oynamasının azalmasından dolayı okul öncesi eğitim kurumlarında oyun

oynamanın, özellikle de dış mekanlarda oynamak daha fazla önem kazanmaktadır. Okul öncesi eğitimde önem verilen ve eğitimde niteliği artıran mekanlar arasında sınıf ortamı kadar bahçe ortamı da önemli bir yer tutmaktadır. National Association of Education for Young Children (NAEYC), dış mekanlarda gerçekleşen oyunlarını da eğitim programının içine alır ve eğitimde kullanılan programa açık havada oynanan oyunları da dahil eder. Günümüzde çocukların eğitim-öğretim faaliyetlerini sınıf içi faaliyetlerden açık alana taşınmasının önemli bir ihtiyaç olduğu fark edilerek program değişikliğine gidilmiştir (Aydın, Bakırcı ve Ürey, 2012; Olgun, 2019). Gelişmiş birçok ülkede okul bahçeleri boş vakitlerin, teneffüslerin geçirildiği yerler olmaktan çıkmış bir eğitim-öğretim alanı olarak görülmektedirler (Özgüç Erdönmez, 2007). Çocuk gelişiminde, okul bahçelerinin eğitim alanı olarak kullanılmasına 19. yüzyılın başlarında Batı Avrupa’da başlanmıştır (Küçük Kurt, 2021). Okul öncesi alanında çocukların yaparak ve yaşayarak öğrendiğini savunan ve akla gelen ilk isimlerden olan Froebel, literatürde çocuk bahçesi anlamına gelen “kindergarten” ile ilk anaokulunu açarak, okul bahçesi etkinliklerinin öncüsü olmuştur (Zembat, Günşen ve Çolak, 2019). Y yaparak yaşayarak, gözlem ve keşif yoluyla öğrenmeyi ve bu alanlar içinde çocukların açık alanlarda olması gerektiğini savunan Froebel, Dewey, Pestalozzi ve Rousseau gibi eğitime öncülük eden isimler bulunmaktadır (Küçük Kurt, 2021). Açık havada zaman geçirmenin çocuklar için faydaları ile ilgili yapılan çalışmalarda açık havanın çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağladığı, dikkat süresini uzattığı, streslerini azalttığı ve yaratıcılıklarına katkı sağladığını göstermektedir (White, 2014). Aynı zamanda dış mekanda kuşlar, böcekler, toprak, ağaç, çiçek gibi birçok unsur bulunmakta ve çocuklar bunların hepsini oyunlarına dahil edebilmektedirler (Olgun, 2019). Dış mekanlar çocuklara doğal bir ortam yaratarak farklı duygusal ve ruhsal fırsatlar tanıma imkanı yaratır (Yıldırım, 2017).

Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklar için dış mekanlarda gerçekleşen öğrenme ortamları önemli bir yere sahiptir ve bu öğrenme ortamlarının gerçekleştiği yerler de okul bahçeleridir. Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekanlarında bulunan oyun alanları, yani okul bahçeleri; çocukların öğrendikleri bilgileri sınavarak, çeşitli deneyimler kazandıkları, öğrenmenin sağlandığı bir alan olarak nitelendirilmektedir (MEB, 2013). Doktorlar ve çocuk psikologları sürekli kapalı ortamlarda eğitim gören ve

oyun oynayan çocukların tüm gelişim alanlarının olumsuz yönde etkilendiği hususunda ortak bir düşünceye sahiptirler (Tepebağ ve Aktaş Arnas, 2017).

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında birçok etkinliğin sınıf içinde gerçekleştiği gözlemlenmektedir (Arabacı ve Çıtak 2017). Türkiye’de bulunan okul öncesi eğitim kurumlarını fiziksel özellikleri açısından inceleyen araştırmalarda bahçe ve oyun alanlarının düzeni ve güvenliği açısından eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir (Algan ve Uslu, 2009). Son yıllarda oluşturulan okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekanına büyüklüğüne, yapısına ve oradaki materyallere, okul bahçesinden daha fazla önem verilmesinden dolayı okul bahçeleri betonlaşmakta ve eğitim-öğretim alanı olarak görülmemektedir (Karaküçük, 2008). Eğitim kurumlarında dış mekan olarak yer alan okul bahçelerinin genel olarak kullanıldığı zaman dilimleri özel gün ve haftalar ile törenlerdir. Çocukların dans edecekleri, drama ve hareket eğitimi gibi etkinlikler için alanlar bulunmamaktadır. Oysa çocukların öğrenmeleri sadece sınıf içinde değil, dış mekan olan bahçe ortamlarında da gerçekleşmektedir. Bu sebeplerle sınıf içinde ve dış mekanlarda gerçekleştirilecek olan düzenlemeler ile eğitimin verimliliği, öğrenmenin kalıcılığı artırılabilir (Atmaca, Kuru ve Öztürk, 2020). Okul bahçelerinin doğru düzenlenmesine yönelik yapılan araştırmalarda, doğru şekilde dizayn edilmiş bahçelerde eğitimin yanında sosyal, kültürel, çeşitli spor etkinlikleri yapılabilmekte ve çocukların birçok alanda gelişimleri desteklenmektedir (Arabacı ve Çıtak, 2017).

Türk Milli Eğitim Okulöncesi Müfredatına dış mekanlar ve dış mekanlarda gerçekleşen etkinlikler açısından bakıldığında bu alanların mekânsal özelliklerinin ve dış mekanlarda gerçekleşecek olan etkinliklerin çocukların eğitimlerinin yanı sıra gelişimleri içinde yeterli düzeyde gerçekleşmediği görülmüştür. Özellikle, oyun alanlarında doğal materyallerin kullanılmadığı ve doğal ortamların çocukların öğrenmeleri üzerindeki öneminin ve olumlu etkilerinin ihmal edilerek tasarlandığı görülmektedir (Çevik, 2007).

Okul bahçeleri iyi bir donanıma sahip, güvenlik önlemleri yeterli düzeye sahip olsa bile okul bahçelerini aktif olarak kullanacak ve burada eğitim faaliyetlerini gerçekleştirecek kişiler okul öncesi öğretmenleridir (Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2015). Son yıllarda çalışan anne-baba sayısının artması ile çocuklar günlerini okul

öncesi eğitim kurumlarında öğretmenleri ile geçirmektedir. Buna bağlı olarak öğretmen çocuğun yaşantısında en çok iletişim ve etkileşim halinde olduğu kişidir. Bundan dolayı okul öncesi öğretmenleri çocukların yaşantısında oldukça önemlidir (Chakravarthi, 2009). Öğretmenin bilgi ve beceri düzeyi, bakış açısı, eğitim anlayışı, etkinlikleri uygulama ve planlama süreci, yenilikleri takip etme ve mesleki gelişimlere açık olması çocukların yaşantılarında önemli etkilere sahiptir (Wilson, 2008). Son yıllarda dış mekanlarda gerçekleşen öğrenme konusu birçok öğretmenin ilgisini çekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin açık alanlarda öğrenme ile ilgili mesleki gelişimleri çocuklara tanınan öğrenme fırsatları için oldukça önem taşımaktadır (Burçak, 2018). Bu nedenlerden dolayı, farklı okullarda görev yapan öğretmenlerin, açık alan kullanımları, okul bahçesinde gerçekleştirdiği etkinlikler, dış mekan kullanımı konusunda karşılaştıkları engeller, son zamanlarda yapılan araştırmaların merak konusu olmuştur.

Günümüzde çocukların hem okul hem de evde geçirdikleri zamanlarda dış mekanları kullanamama nedenleri arasına bir yenisi daha eklenmiştir. 2020 yılında Koronavirüs (COVID-19) küresel salgını, tüm dünyada benzer şekilde, ülkemizde de alınan tedbirler gereği sokağa çıkma yasaklarının ve izolasyonun yaşamlarımızı birçok yönden etkilediği ve sonuç olarak da sağlık, eğitim ve sosyal destek programlarına erişimin sınırlandığı bir dönemi yaratmıştır. Türkiye’de salgın sağlık, ekonomi ve sosyal alanları etkilediği gibi salgından doğrudan etkilenen diğer bir alan eğitim alanı olmuştur. Birçok ülkede salgını önlemek amacıyla sosyal mesafe kuralları, bireysel izolasyon gibi uygulamalar başlamıştır (Akoğlu ve Karaaslan, 2020). Çocuklar bu süreçte iç mekanlarda vakit geçirmek zorunda kalmışlardır. Bu durumun da psikolojik, sosyal, fiziksel açıdan çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratacağı belirtilmiştir (Çaykuş ve Çaykuş, 2020; Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2020). Salgının yaşandığı neredeyse bütün ülkeler alınan tedbirler kapsamında eğitim-öğretim sürecine ara vermiştir (Altuntaş Yılmaz, 2020). Sokağa çıkma kısıtlamaları ile birlikte okulların eğitim-öğretim faaliyetlerine ara vermesi çocukların hayatlarında büyük değişiklikler yaratmıştır. Çocukların okul yaşantısından ve arkadaşlarından uzak kalması, oynadıkları oyunları ve oyun süreçlerini de değişikliğe uğratmıştır (Sop ve Demirkıran 2021). Çocuklar sürekli ev ortamlarında zaman geçirmiş ve dış mekanda koşma oynama gibi etkinlikleri gerçekleştirememiştir. Covid-19 salgını ile birlikte tüm yetişkinler dış mekanlarda zaman geçirmenin önemini daha iyi anlamıştır.

Yapılan literatür taramasında öğretmenlerin dış mekan kullanımı ve uygulamaları ile ilgili görüşlerinin incelendiği çalışmaların bulunduğu fakat koronavirüs salgını bağlamında okul ortamında dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinin araştırıldığı çalışmaların bulunmadığı fark edilmiştir. Bu nedenle Covid-19 salgını bağlamında okulöncesi öğretmenlerin okulda dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinin ortaya konulmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu nedenle araştırmanın problemini Covid-19 salgını bağlamında okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi oluşturmuştur.

1.2. Amaç

Bu çalışmada İstanbul ilinde okulöncesi öğretmenlerinin Covid-19 salgını bağlamında okulöncesi kurumlarda bahçe ve dış mekân kullanımına yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Bu araştırma doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin okul bahçe ve dış mekân kullanımlarında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?
2. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin dış mekan kullanımını tercih etme nedenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?
3. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin okul bahçesinde yer verdikleri etkinliklerde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?
4. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında çocukların okul bahçesindeki oyun tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?
5. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında çocukların okul bahçesindeki davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişim var mıdır?
6. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında çocukların bahçede zaman geçirme isteklerinde değişiklik var mıdır?
7. Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin görüşlerine göre veli ve idarecilerin bahçe kullanımına bakış açılarında anlamlı bir şekilde değişim var mıdır?

8. Covid-19 salgını sonrasında okul bahçelerinde değişiklikler yapılmış mıdır? Yapılan değişiklikler nelerdir?

1.3. Önem

Geçmişten günümüze çocukların oyun oynadıkları yerler, oyun oynadıkları kişi sayısı ve kişiler, oynanan oyunlar ve oyuncaklar değişikliğe uğramıştır. Kentleşmenin artması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, çocuklar evlerde televizyon yada bilgisayar başında ekran bağımlısı olarak zaman geçirmekte bu durumda yaşlılarıyla olan etkileşimlerini engelleyerek geçmişte sokaklarda, bahçelerde oynanan oyunların yozlaşmasına neden olmaktadır (Tuğrul, Ertürk, Özen Altınkaynak ve Güneş, 2014). Bu nedenlerden dolayı da çocukların dış mekânlarda yaşlılarıyla iletişim kurdukları sayılı yerlerden birinin eğitim kurumları olduğu söylenebilir.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimin ilk basamağını okulöncesi eğitim oluşturmaktadır (Arabacı ve Çıtak, 2017). Okul öncesi eğitimin amacı, uzman eğitimcilerle, çocukların sağlıklı bireyler olabilmeleri için onların tüm gelişim alanlarını desteklemektir. Çocukları istenilen niteliklerde yetiştirebilmek için bu kurumlarda iç mekân kadar dış mekân olarak adlandırılan bahçeler de oldukça önemlidir (Karaküçük, 2008). Okul bahçeleri çocukların temiz hava ile birlikte tüm gelişim alanlarını destekleyerek okul sınırları içindeki eğitimin devam ettiği öğrenme ortamlarıdır (Terzioğlu, 2005). Çocukların okul bahçesinde yaparak yaşayarak edindiği bilgiler, kazanımlar, sınıf içinde öğrendiği bilgiler kadar önemlidir (Özgüç Erdönmez, 2007). Açık alanlarda gerçekleşen etkinlikler, yapılan gözlemler, kazanılan deneyimler, kurallı ve kuralsız oyunlar çocukların kendilerini keşfetmelerine olanak sağlar, bu yüzden okul bahçelerinde geçirilen vakit büyük önem taşımaktadır (Öztürk ve Bayrak, 2017). Fakat öğretmenlerin birçoğu çeşitli nedenlerle açık hava ve bahçe etkinliklerine yeterince yer vermemektedir. Bu nedenlerden bazıları çocukların hasta olmaları, güvenlik tedbirlerinden kaynaklanan endişeler ve veli tutumlarıdır. Öğretmenler bu ve benzeri gerekçelerden dolayı birçok etkinliğini sınıf ortamında gerçekleştirmektedir (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012).

Günümüzde yaşanan Covid-19 salgınından dolayı çocuklar, sokağa çıkma kısıtlamaları ile birlikte uzun bir süre ev içinde vakit geçirmiş, dış mekânda

gerçekleşecek birçok etkinlikten mahrum kalarak süreçten en fazla etkilenen yaş grubu olmuştur (Çaykuş ve Çaykuş, 2020). İzolasyon süreci ile birlikte uzun süre evlerde yaşama devam edilmiş ve fiziksel yetersizliğin en çok hissedildiği, sosyal aktivitelerin yetersizliği ile birlikte konut yaşamına dönüş olarak karşımıza çıkan bir dönem olmuştur. Yaşanan bu süreç insanlar üzerinde farkındalık oluşturarak yaşadıkları mekanları sorgulama, çocukları için daha iyi ortam arayışı yaratma ve var olan sorunları daha derinden hissettikleri bir sürecin başlangıcı olmuştur. Covid-19 salgını çocukların gelişimine etki eden birçok sorunu gündeme getirerek müdahale edilmesini gerekli kılmıştır. Çocukların yaşadığı bu olumsuzluklara pandemi şartları da eklenince çocuklar iç mekanlarda daha çok vakit geçirmiş, vakit geçirdikleri diğer yerler de eğitim kurumları olmuştur (Dikbıyık, 2021). Bu bağlamda eğitim kurumlarında salgın dönemi ile birlikte çocukların dış mekanlarda, okul bahçelerinde daha fazla vakit geçirmeleri bir ihtiyaç olmuştur. Eğitim kurumlarındaki dış mekanların sahip oldukları koşulları iyileştirerek etkin bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır. Bunun için öğretmenlerin ve okul idaresinin desteğine ihtiyaç vardır. Bazı çocukların gün içerisinde yalnızca okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekana çıkma şansı olduğu düşünülmelidir (Yıldırım, 2017).

İlgili literatür incelendiğinde öğretmenlerin dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinin incelendiği benzer çalışmaların yapıldığı (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012; Ata, 2017; Çelik, 2012, Tepebağ, Aktaş ve Arnas, 2017; Küçükkurt, 2021; Yıldırım, 2017) görülmüştür. Covid-19 salgını sonrası ise dış mekan kullanımına yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Günümüzdeki çocukların kapalı mekanlarda daha fazla vakit geçirmesine bir de covid-19 salgını eklendiği düşünülürse, öğretmenler dış mekanların çocuklara sağladığı yararı gözeterak çocuklara dış mekanları kullanımı konusunda daha fazla olanak sağlaması gerekmektedir. Bu araştırmada covid-19 salgını bağlamında öğretmenlerin açık alan kullanımı ile ilgili görüşleri incelenerek, öğretmenlerin covid-19 salgını öncesi ve sonrasında görüşlerinde farklılık olup olmadığını belirlemek açısından araştırmanın önem taşıdığı ve elde edilen sonuçların ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın dayandığı varsayımları şu şekilde açıklayabiliriz:

- 1- Toplanan verilerin okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgını bağlamında dış mekân kullanımına yönelik görüşlerini yansıtabilecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- 2- Araştırma sırasında öğretmenlerin anketi bütün samimiyetleri ile cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmada elde edilen veriler, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili merkez ilçelerinde çalışan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dış Mekan: Okulöncesi kurumların bina çevresinde kuruma bağlı olarak oluşturulmuş ve sorumluluğu ilgili okul idaresinde olan dış alan ve bahçelerdir.

Okul bahçesi: Okul sınırlarında yer alan, içerisinde eğitim, öğretim faaliyetlerinin yapıldığı, çocukların oyun oynadığı temelinin bahçe temelli eğitime dayandığı yerler (Miller, 2005).

Okul öncesi eğitim: Çocuğun doğduğu andan temel eğitime başladığı zamanı kapsayan ve eğitimin ilk basamağı olan, çocukların ileri ki yaşantılarından önemli etkiler bırakan; bedensel, psikomotor, fiziksel, sosyal-duygusal gelişimlerinin tamamlandığı ve çocuğun kişiliğinin oluştuğu bir süreç olarak tanımlanmaktadır. (Vural ve Kocabaş, 2016).

Covid-19 Salgını: İlk olarak Aralık 2019'da Çin'in Vuhan eyaletinde ortaya çıkan son derece bulaşıcı viral bir hastalıktır. Hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılmış olup ateş, öksürük, solunum sıkıntısı şikayetleri ile kendini gösteren ve bir anda ölümcül bir tabloya ilerleyebilen hastalık Dünya Sağlık Örgütü tarafından Mart 2020'de pandemi olarak tanımlanmıştır (T.C Sağlık Bakanlığı 2020).

Pandemi: Bir bölgenin dışına çıkarak, dünyadaki birçok ülkeyi etkisi altına alan salgın olarak tanımlanmaktadır (Budak ve Korkmaz, 2020).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk ve Mekan

İçinde bulunulan çevrenin insan davranışları üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Aynı zamanda çocukların davranışlarının belirleyicilerinden biri de içinde buldukları çevredir ve bu nedenle çocukların gelişimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sivri'ye (1993) göre fiziksel çevre bireylerin kişisel özelliklerini, toplum içindeki konumlarını da etkileyebilmektedir. Çocuklar doğdukları an itibari ile çevre ile etkileşim içindedirler bu yüzden çocukların gelişimlerinde etkisi olan en önemli faktörlerden biri çevredir (Tandoğan, 2014).

Mekan, çocukların gelişiminde hayatlarını etkileyen, bazı durumlarda sınırlandırarak kısıtlayan bir kavram olmaktadır. Bir yer olarak mekanlar olumlu veya olumsuz özellikleri ile çocukların yaşantılarında yer edinebilmektedir. Büyürken yetiştiği çevrenin, zamanını geçirdiği fiziki mekanların önemi, çocukların bireyler olarak toplumda yer edinmesinde, sosyal bir varlık olarak gelişimini sürdürebilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar mekanlarda edindikleri tecrübeler ile geleceğin yaşam alanlarını şekillendirecek geleceğin yetişkinleridir. Dolayısıyla çocukların deneyim kazandıkları mekanların fiziksel koşullarının çocukların gelişiminde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu mekanlar çocuğun gelişimine paralel olarak fiziksel çevresi, konut çevresi, okul, oyun alanları vb. gibi mekanlar olarak çeşitlenmektedir (Cengiz ve Doğaş, 2015; Dikbıyık, 2021; Tandoğan, 2014).

Tüm dünyada çocuklar geleceğin sembolü ve umudu olarak görülmektedir (Arslan, 2015). Yarının yetişkinleri olan çocuklar büyürken öğrenmekte, kentlerde bir birey olarak yaşama devam etmektedir. Toplum içinde bir birey olarak bulunmak çocukların doğup büyüdüğü mekanların ona sağladığı sosyal avantajlar ve üzerlerinde bıraktığı olumlu olumsuz öğrenmeler ile desteklenmektedir. Bu noktada çocuk algısal ve duyuşsal olarak edindiği tüm bu öğretilerle mekan içinde yaşamakta, iç mekan ve dış mekanlarda ki pek çok fiziksel etken ile birebir yüzleşmektedir (Dikbıyık, 2021).

İçlerinde pek çok eylemin gerçekleştiği yerler iç mekan ve dış mekan olarak tanımlanabilir. Bu iki mekan birbirinden farklı olduğu gibi, gerçekleşen eylemler ve etkinlikler bakımından da farklılaşmaktadır. İç mekanlar çocuklar için güvende oldukları barınma alanlarıdır; aynı zamanda ebeveynlerin, okulların kurallarını belirledikleri baskı alanlarıdır. Dış mekanlar ise sosyalleşme alanlarını içeren açık alanlardır. Dış mekanlar iç mekanlardan daha büyüktür ve dış mekanlar içerisinde daha fazla insan barındırır, bu özelliği sayesinde sosyalleşme imkanı sağlamaktadır. Sağladığı imkanlar sayesinde de çocuklar için sürekli bir yenilik kaynağıdır (Bağlı, 1996; Moore ve Young, 1978; Naylor, 1985).

Bir dış mekan olarak kentler, çocuklar için çeşitli sorunlar üretebilmektedir. Kentlerin hızla büyümesi her geçen gün birçok problem ortaya çıkarmaktadır. Bu büyümenin neticesinde trafik sorunları ve hava kirliliği ile birlikte sosyal sorunlarla da karşı karşıya kalınmaktadır. Günümüzde çocukların doğal çevresel ortamlarda bulunması gün geçtikçe zorlaşan bir durum olarak tanımlanabilir. Yaşanan nüfus artışı, şehirleşme ile birlikte yeşil alanlar da gittikçe yok olmakta, buna bağlı olarak çocukların keşfetme alanları azalmaktadır. Yaşanan bu problemler çocukların davranışlarını olumsuz olarak etkilediği gibi yaşam alanlarını da etkilemektedir (Al-Khalaileh, 2004; Turgut ve Yılmaz 2010).

Çocukların kamusal alanlarda vakit geçirme ve oyun oynama şansında her geçen gün azalmaktadır. Modernleşme adı altındaki gelişmeler sadece oyunun doğasını değil, oyun oynanan mekanları da değişikliğe uğratmıştır. Bu değişiklikler oyun odaları, okul sonrası çocuk oyun alanları denilen yerlerdir. Eskiden kamusal açık alanda sosyalleşen çocuklar yerini önce ailede, sonra da okulda sosyalleşmeye çalışan çocuklara bırakmıştır (Gülay Taşçı, 2010). Oyunun değişimi çocukluğun değişimi ile paralel olarak yürümektedir. Postman (1995) eskiden sokaklarda oynanan oyunların azalmasının çocukluğun yavaş yavaş yok oluşunun göstergesi olduğunu söylemiştir.

Teknoloji alanının gelişmesiyle birlikte artık çocuklar zamanlarını televizyon ve tablet ile geçirmekte ve sosyal ortamlardan gittikçe uzaklaşmaktadırlar. Şener'e (2007) göre televizyon çocuklar üzerinde sünger gibi bir etki yaratıp tüm diğer etkenlerden çocukları uzaklaştırmaktadır. Çocukların büyüdüğü oyun kültürünün ana maddesi medya

olmaktadır. Oysaki çocukluk dönemi kişiliğin temellerin atıldığı ve bu dönemde kazanılan tüm yaşantıların insanın hayatını etkilediği dönemdir. Kentsel yaşam ve modernleşme adı altında yaşanan olumsuzluklardan dolayı çocuklarda yetişkinler gibi pasif bir hayatı benimsemektedirler (Turgut ve Yılmaz, 2010; Aksoy ve Akpınar, 2012). İnal (2007) çocukların kapalı mekanlara sıkıştırılmasının nedenlerini, doğal alanların yok olması, tüketim kültürünün artması, nüfus artışı, kentleşme ve trafik sorunlarına bağlamıştır. Her geçen gün çocukların dış mekanlarda vakit geçirmeleri, oyun oynamaları konusundaki kaygıları da artmaktadır. Ebeveynlerin dış mekanlarda çocukların güvenliği hususunda artan endişeleri ve çocukluğun değişen doğası ile birlikte çocuk oyunları da değişmekte ve unutulmaktadır. Günümüzde çocuklar yanlarında ebeveynleri olmadan dışarıda oyun oynama ve çevrelerini tanıma olanağına sahip değildirler. Başka bir ifadeyle çocukların dış mekanlarda oynadıkları oyunlar yerini iç mekana bırakmıştır (Valentine ve McKendrick, 1997).

2.2. Okul Öncesi Eğitim

2.2.1. Okul öncesi eğitim ve önemi

Eğitimin ilk başladığı yer ailedir. Çocuğun gelişimi ile birlikte oyun çevresi, sosyal çevresi ve okul çevresi ile birlikte eğitim alanları genişler. Her geçen gün çalışan ebeveynlerin sayısı artmakta ve okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıyla birlikte çocuklar temel eğitime daha erken yaşta başlamakta ve tüm günlerini neredeyse bu kurumlarda geçirmektedirler (Derman ve Başal, 2010).

Okul öncesi eğitim çocukların dünyaya gözlerini açtıkları andan itibaren temel eğitime kadar geçen süreyi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşantılarında önemli etkiler bırakan, tüm gelişim alanlarının tamamlandığı ailede ve kurumlardaki eğitim ile birlikte çocukların kişiliklerinin oluştuğu dönemdeki eğitim sürecine denilmektedir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2000). Başka bir tanımda çocukların bireysel farklılıklarına ve aynı zamanda gelişim özelliklerine uygun olarak zenginleştirilmiş çevre ve uyarıcılarla çocukları ilköğretime hazırlayan süreç olarak tanımlanabilir (Babaroğlu, 2018).

Çocukları gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını bilerek yetiştirmek onların sağlıklı bireyler olarak toplumda var olmalarını sağlar. Çocukların gelişim hızlarının çok yüksek olması sebebiyle de okul öncesi dönem çocukların yetişmesinde kritik bir rol oynamakta

ve oldukça önem taşımaktadır. Çocukların gelişiminde bu yaşta kazandıkları bilgi ve deneyimler de önemli bir yer tutar. Yaşıtlarıyla birlikte bulunan çocuklar problemlerini kendileri çözmeyi öğrenirler. Çocuklar kendi akran grupları içerisinde ailelerinden bağımsız olarak kendi kararlarını kendileri verecek ve karar verme becerileri de bu şekilde gelişecektir. Gelecekte mutlu, yaratıcı, üretken beyinler yetiştirmek, okul öncesi dönemdeki çocukları iyi tanımak ile mümkündür çünkü bu dönemde gelecekteki yaşantıların temeli atılmaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2000).

0-6 yaş dönemi, temel kişilik özelliklerinin kazanıldığı, bütün gelişim alanlarında öğrenmenin %60-70'inin gerçekleştiği bir dönemdir. Bu dönem içerisindeki çocukların öğrenme süreci çok hızlı gerçekleştiği için gelişim özelliklerine göre sunulan okul öncesi eğitim çocuğun üzerinde uzun ya da kısa vadede önemli etkiler yaratmaktadır. Okul öncesi eğitim istenilen nitelikte olabilmesi için programın ve eğitim ortamının iyi planlanmış ve düzenlenmiş olması gerekmektedir (Koçyiğit, 2012). Bu doğrultuda okul öncesi eğitim programları hazırlanmış olsa bile, çocuğun yaşı ve gelişim özelliklerine, buldukları çevreye göre de farklılaşmaktadır. Okul öncesi eğitim programları farklılık gösterse de ortak amaçları; öğretmen ve çocuğun birlikte yönlendirdiği ve çocukların eğlenerek ve aktif olarak katılımlarının sağlandığı bir eğitim ortamı hazırlamak gibi ortak amaçlarda barındırmaktadır (Arabacı ve Çıtak 2017).

2.2.2. Ülkemizde okul öncesi eğitim ortamları ve önemi

Okul öncesi eğitim kurumları tasarlanırken çocukların ilgileri ihtiyaçları, gelişim özellikleri ön planda tutularak, planlamanın yapılması gerekmektedir. Çocuklara etkin öğrenme ortamları sunan dikkat ve özenle hazırlanmış ortamları, eğitim-öğretim faaliyetlerinin de verimli şekilde uygulanmasını sağlamaktadır (MEB, 2013). Çocukların gelişim özelliklerine göre tasarlanmış eğitim ortamlarında nitelikli öğretmenler ile daha verimli bir eğitim gerçekleşmekte ve okul öncesi eğitimin kalitesi artmaktadır (Güleş, 2013).

Okul öncesi eğitim ortamları personel, fiziksel mekan, öğrenme araç-gereçleri ile birlikte özel düzenlemelerden oluşan bir yapıdır. Eğitim ortamlarındaki fiziksel koşulların uygunluğu okul öncesi eğitim programının daha iyi uygulanması ve öğrenme sürecinin bütünlük içinde gerçekleşmesi demektir (Karaküçük, 2008). Steiner (2008),

eğitimin gerçekleştiği ortamların önemi için; “Gelişimlerine uygun olarak donatılmış öğrenme ortamlarında çocuklar gerçek potansiyeline ulaşabilir. Bu yüzden çocuklara uygun mekanlar tasarlanırken duyuşsal çeşitliliği önem veren bir anlayış ile tasarımın gerçekleşmesi gerekmektedir” (Staneir, 2008, akt: Arabacı ve Çıtak, 2017). Bu doğrultuda düzenlenmiş bir eğitim ortamında bulunan çocuk daha iyi algılayarak güdülenme düzeyi ve başarısı artar. Yapılan araştırmalarda eğitim ortamları ve bina koşullarının öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle erken çocukluk eğitiminde çocuk ve çevre arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarda eğitim mekanlarının önemi gözler önüne serilmiştir (Terzioğlu, 2005). Nasıl?

Okul öncesi dönem çocuklarının merakları, ilgi ve istekleri, hayal güçleri kuvvetli olduğu için onların bu yönlerini destekleyebilmek, merak duygularını güdüleyebilmek, araştırma duygularını geliştirebilmek bu doğrultuda hazırlanmış eğitim ortamları ile mümkündür. Eğitimin gerçekleştiği ortamlar sadece sınıflar değildir. Açık hava ortamlarının ve çevrenin de eğitim ile bir bütünlük içinde olduğu yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir (Civelek ve Akamca Özyılmaz, 2017).

2.3. Dış Mekan Eğitim Ortamları

2.3.1. Dış mekan eğitim ortamlarının felsefi ve tarihsel temelleri

Kentsel yaşamın olumsuz etkilerinden çocukları korumak ve bu etkileri azaltmak amacıyla eğitimciler yeni eğitim yöntemleri araştırmaya başlamıştır. Bu noktadan yola çıkarak dış mekanlarda, okul bahçelerinde doğa ile iç içe geçirilen vakitlerin çocukların sağlıklarını fiziksel gelişimlerine olan katkıları fark edilerek, doğayı ve dış mekanları müfredat ile bir bütün olarak düşünmeye başlamışlardır. Bu fikrin yeni olmadığı, eğitim alanlarına öncülük etmiş liderlerin ve filozofların, okul bahçeleri ve bahçe temelli eğitim yaklaşımı ile ilgili çeşitli fikirleri olduğu görülmektedir (Taşçı, Kaya ve Bektaş, 2021).

Doğada deneyim ve eyleme dayanan, kültürü de toplumun bir parçası gibi düşünen eğitim anlayışından sınıf dışı eğitim ortaya çıkmıştır. Bu eğitim anlayışının temeli doğal olan kendi çevremize yönelik olarak ilgi duymak ve sorumluluk geliştirmektir.

Sınıf dışı eğitim anlayışının kökeni eski Yunan'a dayanmaktadır. Bunlara göz atacak olursak; Epikürcü okul, Aristoteles'in ölümünden sonra gelişen okullardan biri olup, Atina'da M.Ö 306 yılında Epikuros tarafından kurulmuştur. Geniş bir bahçe içine kurulan okulun kapıları herkese açık olup, bu anlayışın takipçilerine de "bahçe filozofları" adı verilmiştir (Sönmez, 2008) .

Erken çocukluk döneminin geçmişten bugüne kadar olan sürecine bakıldığında "Doğa ve çocuk" kavramları ile bahçe kavramının birbirine bağlı olduğunu söylenebilir. Eğitimde önemli bir yer tutan bahçe kavramının, çocuk ve doğa arasında bir bağ kurduğu görülmüştür. 17. Yüzyılda eğitimin ve bilimin gelişmeye başlamasıyla bilginin doğrudan öğrenilmesinin önemini ortaya koymuş ve çocukların eğitiminde yaşayarak ve deneyim kazanarak öğrenilen bilgi fikri ve ön plana çıkmıştır (Joyce, 2012).

17. yüzyılda John Ames Comenius (1592-1670) eğitimin aile ve okul yaşamına önem vermesinin tek başına yeterli olmadığını, sosyal hayata da önem vermesi gerektiğine inanıyor ve eğitimin yenilikçi ve pratik olması gerektiğini düşünüyordu. Comenius'un sahip olduğu görüş "Okulların çocuklara ağaca, çiçeklere, otlara diğer canlılara hayret, merak ve ilgi ile bakmaları için fırsatlar yaratan, sindire sindire öğrenme fırsatları yaratıp takdir etmelerine sağlayan bir okul bahçesine bağlı olmalıdır" düşüncesine sahipti. Bu görüşün Comenius'tan sonra gelen birçok filozofun düşüncelerinde etkisi olmuştur. Comenius (1592-1670) okullardaki ezbere öğrenmeye karşı çıkmış, çocukların gerçek olan nesnelere öğrenmesi gerektiğini savunan duyuşal öğrenmenin önemine inanan önemli bir eğitim savunucusu olmuştur. Comenius'un inandığı bütüncül yaklaşım, eğitimin hem zihinsel, ruhsal hem de duyuşal alanlarla etkileşim içinde olması gerektiğini savunmaktadır. Çocukların dünya ile etkileşim içinde olabilmeleri için tüm duyuşlarını kullanmayı öğrenmelerinin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Çocukların bütüncül olarak öğrenmeleri için doğada yer alan bitki, çiçek, kaya, toprak, su gibi nesnelere tanıyıp öğrenmelerinin çocukluk dönemindeki önemini anlatmıştır (Neill, 2007; Joyce, 2012).

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) Comenius'un felsefesini takip ederek "Emile" isimli kitabını doğalcılık anlayışı üzerine kurgulamıştır (Neill, 2007, Griffiths, 2014, akt; Burçak, 2018). Rousseau kitabında çocuğun en büyük öğretmenin doğa olduğunu

ve sonraki yaşantısı için doğal dünya da öğrendiği bilgilerin bir temel oluşturduğunu söyleyerek doğanın önemine vurgu yapmıştır. Rousseau'ya göre ideal eğitimde fiziksel aktivite ve doğadaki deneyimler önemli bir yer tutarak burada gerçekleşen uygulamalarla elde edilen yaşantılar ideal bir öğrenme modelidir. Rousseau kitaplardan edinilen bilgilerin kendi çözüm yolumuzu bulmak yerine başkalarının gerçeğine inanıldığında daha az bilgi öğrenileceğini ifade etmektedir (Taşçı, Kaya ve Bektaş, 2021).

Johann Pestalozzi (1746-1827), Rousseau'dan etkilenerek doğa ve doğa temelli eğitim yaklaşımını savunarak çocukların gelişim aşamalarına uygun olarak eğitilmesinin önemini vurgulamıştır. Pestalozzi'nin eğitim müfredatındaki materyaller gerçek nesnelere ve çocukların gerçek nesnelere uygulamalı bir eğitim ortamında deneyerek öğrenmeleri gerçekleşmektedir. Pestalozzi aynı zamanda çocukların sık sık öğretmenler tarafından dışarı çıkarılmasının önemini vurgulamıştır. Öğretmenlere derslerini doğada gerçekleştirmelerini önermiştir. Çocukların doğada oldukları sürece öğretmenleri daha iyi dinleyeceğini ve doğada yapılan derslerin daha verimli geçtiğini söylemiştir (Neill, 2007; Hopkins, 2013)

Rousseau'dan etkilenen Friedrich Froebel (1782 – 1852), düşünceleri ve geliştirdiği eğitim uygulamaları ile erken çocukluk eğitimini şekillendirmede oldukça etkili olmuştur. 'Kindergarten' olarak bilinen ve "okul bahçesi" anlamına gelen ilk anaokulunun kurucusudur. Froebel için "anaokulu" kelimesini okul olarak değil çocuklar için bahçe olarak görür (Tovey, 2007). Eğitimcilerin zengin çevre oluşturarak çocukların gelişimlerine katkı sağlamaları gerektiğini söyler. Froebel'in eğitim sisteminde ve yaklaşımında doğa temel unsurdur ve eğitim çalışmaları bahçe merkezli olarak planlanmıştır. Froebel çocukların yaparak yaşayarak öğrenmeleri için eğitim ortamı oluşturmuş ve gerçek deneyimlerden öğrenme fırsatları yaratmıştır. Froebel'in amacı çocukları doğa ile bütünleştirerek üretken olmalarını sağlamaktır, bunun için her çocuğa sorumlu olduğu bir bahçe alanı vererek bitkilerin nasıl yetiştiğini, büyüdüğünü, doğal hayatı gözlemlene fırsatı yaratmıştır. Froebel, çocukların dış mekanda serbest oyunlar oynayarak arkadaşlık duygularının geliştiğini ve kaba sözlerin ve davranışların da dış mekanda görmezden geldiğini ifade etmiştir (Garrick, 2004). Froebel'in bu

düşünce sistemi günümüzde orman anaokulları ve doğa temelli anaokullarının temelini oluşturmuştur.

Froebel'in düşüncelerinden etkilenen bir isim de Margaret McMillan'dır. İngiltere'de 1890-1910 yılları arasında çocuk eğitimi üzerine önemli çalışmalar yaparak bu alana öncülük etmiştir. 1900'lerin başlarında dış mekan ve çevrelerin genç işçiler üzerinde etkisini anlamaya çalışarak bir çocuk kliniğine öncülük etmiştir (Garrick, 2004). McMillan, çocukların sağlığı için dış mekanlarda zaman geçirmelerinin önemini vurgulayarak, dış mekanların çocukları iyileştirdiğini belirtmiştir. McMillian çocuklar için bahçenin merkez bir alan olduğu açık hava anaokulu açmıştır. Bu kulda iç mekanlar sadece hava şartlarının kötü olduğu zamanlarda sığınak olarak kullanılmaktadır. Okulda gerçekleşen tüm etkinlikler (uyuma, yemek, oyun vb. gibi) dış mekanda yapılmaktadır. Bahçe içinde aynı zamanda oyun evleri, salıncak, kaydırak, yürüme yolları, patikalar gibi alanlar da bulunmaktadır (Tovey, 2007).

Susan Isaacs okul öncesi öğretmeni olmasının dışında filozof, psikolog ve psikanalistti. Isaacs 1924 yılında anaokulu açarak bu okulun amacının çocukların merak duygularını geliştirmek ve ilgilerini keşfederek deneyim kazanmalarını sağlamak olarak belirlemiştir. Bu okulda çocuklar iç ve dış mekanlarda tamamen özgürdüler ve okulun öğrenme ortamını dış mekanlar gerçekleştiriyordu. Bu okulun dış mekanında çocukların merak duygusunu geliştirmeye yönelik meyve ağaçları, sebze bahçeleri, ateş yakılabilecek yerler, evcil hayvanların dışında yılan gibi farklı hayvanlar da bulunuyordu. Isaacs yaratmış olduğu bu bahçe sayesinde çocukların dünyayı öğrenip anlayabileceğini, insanları ve diğer canlılara karşı saygılı ve sorumluluk sahibi olabileceklerini düşünüyordu (Garrick, 2004; Tovey, 2007).

Erken çocukluk eğitiminde, dış mekanların tarihsel geçmişinden yola çıkarak çocuk eğitiminde bahçe alanlarının ve doğa eğitiminin temellerinin çok eskiye dayandığını ve çocuklarının gelişimlerinde önemli etkiler bıraktığı söylenebilir (Burçak, 2018).

2.3.2. Dış mekan eğitim ortamı olarak okul bahçeleri

Günümüzde okul öncesi dönemdeki çocuklara açık hava deneyimi sağlayan en önemli dış mekan öğrenme alanları okul bahçeleridir (Tepebağ ve Aktaş Arnas, 2017). Bahçeler okul öncesi eğitim kurumlarının önemli yerlerinden biridir; çocukların özgürce hareket ettiği, enerjilerini boşalttıkları, güneşten faydalandıkları merak ve ilgilerinin arttığı, keşif duygularının güdüldüğü, diğer canlılar ile tanıştıkları, arkadaşlarıyla doğal iletişim kurdukları alandır. Ayrıca okul bahçeleri eğitimin kalitesini artıran önemli bir göreve sahiptir (Tranter ve Doyle, 1996; Tandoğan 2016).

Beton yapıların gittikçe artması ve yeşil alanların gün geçtikçe azalması ile birlikte oyun alanlarının yok olmaya başlaması, sokakların güvenliğini yitirmesi ve çocukların okulda günün büyük bir çoğunluğunu geçirmesi nedeniyle çocukların okul bahçelerine olan ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Okul bahçeleri, büyük şehirlerde oyun alanları yok olmuş çocuklar için açık alanlarda yaşlılarıyla sosyalleşebileceği alanlardır biridir. Ayrıca okul bahçeleri diğer açık alanlardan farklı olarak kamusal alanların yetki alanı içinde olduğu için gün boyunca gözetim ve denetim yapılan mekanlardır (Malone ve Tranter, 2003).

Açık alanlarda bütünleştirilerek gerçekleştirilen eğitimler çocukların farkındalık düzeylerini artırarak, diğer gelişim alanlarına sağladığı katkılar ile birlikte bilişsel düşünme becerilerini geliştirerek onların bakış açılarında farklılık kazanmalarına katkı sağlar (Saelens, Sallis ve Frank, 2003; Karaküçük 2008).

Çocukların zamanlarının çoğunu eğitim kurumlarında geçirdikleri göz önünde bulundurulursa okul bahçelerinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. ABD’de ilk ve ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman 1300 saat, Türkiye’de ise aynı kademedeki öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman yaklaşık 935 saat olarak hesaplanmıştır. İlkokul öğrencilerinin gün içerisinde okul bahçesinde geçirdikleri süre ise 1-1,5 saattir ve bu süre okulda buldukları zamanın yaklaşık %20-25’ini oluşturmaktadır (Brink ve diğ., 2010; Ayaşlıgil ve Turan, 2009).

2.3.3. İdeal bir okul bahçesinin özellikleri ve tasarımı

Okul öncesi eğitim kurumlarının iç mekan tasarımları ve donanımı kadar önemli olan dış mekanların tasarımı ve donanımıdır. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekanlar, iç mekanlarda gerçekleştirilen eğitimin devamı niteliğindedir (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012).

Okul bahçesinin donanımı ve tasarımı çocukların gelişimlerini desteklemek için iç mekanların tasarımı kadar önem taşımaktadır (Karaküçük, 2008). Okul öncesi eğitim kurumlarının iç mekan tasarımlarıyla uyum olarak bahçe ve dış mekan alanları da tasarlanmalıdır. “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde 54: Eğitimin sağlıklı ve uygun bir ortamda gerçekleştirilebilmesi okul öncesi eğitim kurumlarında oyun alanı ile bahçenin bulunması ve amacına uygun olarak düzenlenmesi esastır”, der.

Okul bahçeleri tasarlanırken her yaş grubunun gelişim özellikleri dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Okul bahçelerinde çocuklar istedikleri gibi şekillendirme yapabilecek şekilde esnek tasarımlar yapılmalıdır (Tandoğan, 2014). Okul bahçeleri tasarlanırken mimarlık, psikoloji, kent planlamacılığı gibi birçok alanla iş birliği içinde olunmalıdır (Bağlı,1996). Okul bahçelerinde bulunması gereken özellikler; yeşil alanların ve peyzajı yapılmış ağaçların bulunması farklı türde ve zeminlerde oyun alanları, çocukların koşma, atlama, zıplama gibi hareket etkinliklerini gerçekleştireceği alanlar, çocukların keşif ve gözlem yapabilecekleri alanları, hobi alanları, hayvan barınakları, bitki yetiştirebilecekleri alanların, grup oyunları ile oynayabilecekleri boş alanları ve park malzemeleri olmalıdır. Çocuklar karmaşık ve onlara zorlu ve ilginç gelen oyun alanlarında daha çok vakit geçirmektedirler (Titman, 1994, Köse, 2013).

Çocukların davranışları ve gelişimleri iyi organize edilmiş okul bahçelerinde olumlu yönde gelişim göstermektedir (Dilbil ve Başaran, 2017). Okul bahçeleri çocukların sağlığını ve gelişimlerini etkilediği gibi çocukların oyun alışkanlıklarını da etkileyebilmektedir (Yenice, 2013). Okul bahçeleri tasarlanırken bu nedenlerden dolayı iyi düşünülerek organize edilmelidir. Çocukların yaşlarına göre ilgi ve oyun ihtiyaçları düşünülerek bahçe tasarımları gerçekleştirilmelidir (Malone ve Trater, 2003). Çocuklara doğa ve hayvan sevgisini de aşlamak için okul bahçelerinde uygun ortamlar oluşturulabilir. Hayvanlar için barınaklar, kümesler yiyecek ve su kapları, bitki

yetiştirmek için çeşitli materyaller, ekim ve dikim alanları oluşturulabilir (Francis, 1998). Çocukların ihtiyaçlarına ve gelişim düzeylerine göre tasarlanmış okul bahçelerinin çocukların gelişimlerinde önemli etkiler yarattığı ve çocuklara olumlu yönde katkılar sağladığı görülmüştür. Yapılan araştırmalarda doğal gzelliğlere sahip ve peyzajı iyi tasarlanmış okul bahçelerinde zaman geçiren çocukların daha yaratıcı oyunlar oynadıkları, akran ilişkilerinin olumlu yönde geliştiği ve derslerdeki başarılarının da daha yüksek olduğu görülmüştür Yzlm olarak geniş okul bahçelerine sahip olan çocukların vücut kitle indekslerinin daha düşük çıktığı görülmüş ve buradan böyle alanların obeziteyi engellediği, okul bahçesinde yeşil alanların yoğunluğunun çocukların dinamik etkinliklerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır

(Malone ve Trater, 2003; zdemir ve Yılmaz, 2008; Vural ve Yılmaz, 2018; zbey ve Aktemur Gürler, 2019).

Okul ncesi eğitim kurumlarında dış mekan eğitim ortamlarının kalitesi ile ilgili yapılan araştırmalar da, kalitesi yüksek olan dış mekan eğitim ortamlarının daha yüksek oranda oyun oynama fırsatı sunduğunu ve çocukların yaratıcılığını geliştirmeye fırsatlar yarattığını ortaya koymuştur. Düşük kaliteli dış mekan eğitim ortamlarında çocukların oynadıkları oyunları tekrar ettikleri ve olumsuz davranışları daha sık gösterdikleri görülmüştür (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis 2005).

Moore ve Wong (1997) asfalt bir okul bahçesinde yaptıkları çalışma da, okul bahçesinin bir bölümünü doğal güzellikler içeren iek, ağaç, akarsu gölet gibi özelliklere sahip bir alana dönüştürmüşler ve bu alanların çocukların oyunları üzerine etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonunda çocukların davranışlarında pozitif yönde gelişmeler olduğu, çocukların daha yaratıcı oyunlar oynadıkları, anti sosyal davranışlarının azaldığı ve daha az sıkıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okulda dostça bir atmosfer ortaya çıktığı ve çocukların kendilerini mekana daha fazla ait hissettikleri gözlemlenmiştir. Bu alanlarda zaman geçiren çocuklarla beş ila on yıl sonra yapılan görüşmelerde doğaya ve çevreye karşı daha korumacı ve duyarlı oldukları belirlenmiştir (Moore ve Wong, 1997, akt; Tandoğan, 2016).

Başka bir çalışma ilkokul bahçesinde Bradley (1995) tarafından gerçekleşmiştir. Okul bahçesi veli, ğretmen ve ğrenci katılımı ile birlikte bitki yetiştirilen ekolojik bir alana

dönüştürülmüş, çalışma sonunda okulda birliktelik hissi oluşmuş ve disiplin problemlerinin büyük oranda azaldığı ve okula devamlılığın arttığı gözlemlenmiştir.

2.3.4. Ülkemizde dış mekan eğitim ortamı olarak okul bahçelerinin tasarımı ve kullanımı

Okul öncesi eğitim kurumları denildiğinde akla sadece eğitim kadrosu ve verilen eğitimin kalitesi gelmemelidir. Okul öncesi eğitim kurumları okul binası ve okul bahçesi ile birlikte bir bütünü oluşturmalı ve bu şekilde düşünülmelidir. Okullar tasarlanırken planlama iç mekan, peyzaj tasarımı açısından dikkate alınması gerekmektedir. Fakat bu hususların hiçbirine imar mevzuatında yer verilmemiştir. Ülkemiz bölgesel, yöresel ve iklimsel farklılıkları olan bir ülkedir ve yaşam biçimleri çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılıklar dikkate alınmadan yapılan tek tip yapılar, çevresel faktörler dikkate alınmadan oluşturulan peyzaj alanları eğitim öğretim mekanları uygun değildir (Ayaşlıgil ve Turan, 2009). Okullar planlanırken sadece açık alan olarak değil, ayrılan açık mekanın niteliği, okulun bulunduğu çevre, imkanları dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Son yıllarda eğitim öğretimin sadece iç mekanlarda gerçekleşebileceği algısı, okul öncesi eğitim kurumlarının sınıfiçi tasarımlarına dış mekanlardan daha fazla önem verilmesi, okul bahçelerinin otopark olarak kullanılması ve okul bahçelerinin hızla beton yapılara dönüşmesi, okul bahçelerinin verimli bir eğitim ortamı olmaktan çıkarmıştır (Karaküçük, 2008). Ayrıca okul bahçeleri daha çok gösteri amacıyla kullanılan yerler olarak görülmektedir. Kelkit ve Özel (2003), yapmış oldukları çalışmada ülkemizdeki okul bahçelerinin çocuklar için fiziksel gelişimlerini desteklemek için de yetersiz olduğunu ve peyzaj çalışmalarının da çok az düzeyde olduğunu belirtmiştir. Okul yöneticilerinin de okul bahçelerine ilişkin olumsuz görüşleri, öğretmenlerin bahçeleri sadece çocukların fiziksel aktivelerini destekleyecek şekilde kullanması ve velilerin olumsuz tutumlarından dolayı okul bahçelerinin önemi anlaşılmamakta ve değer görmemektedir (Kalburan, 2014).

Türkiye'deki okul bahçelerinin en büyük engelleri bütçe ve alan yetersizliğidir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Türkiye'deki okul bahçelerinin standartları diğer ülke standartlarından oldukça düşüktür. Çocuklar için yaparak yaşayarak öğrenme için en iyi öğrenme ortamları okul bahçeleridir. Bu nedenlerden dolayı okulların bir bahçeye sahip olması oldukça önemlidir (Brynjergard, 2001, Karadağ, Mutlu ve Sayın, 2012).

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında iç ve dış mekanların fiziki yetersizliğini tespit etmek amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, okul öncesi eğitim kurumları tasarlanırken çocukların ihtiyaçlarına yönelik planlama ve peyzaj tasarımı yapılması konusunda önerileri de kapsamaktadır. 2005-2015 yıllarında gerçekleşen eğitimde reformlar kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı program geliştirme çalışmaları ile ilköğretim programlarında değişiklikler gerçekleştirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın yanı sıra üniversitelerde Türkiye’deki okulların dış mekanları hakkında durum tespit çalışmaları ile önerilerde bulunarak dış mekanları geliştirme çalışmaları yapmaktadır (Babaroğlu, 2018).

Tandoğan (2014), okul bahçeleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada; iyi tasarlanmış okul bahçelerinin çocukların gelişimindeki önemini ve okul bahçelerinin çocuklar için nasıl tasarlanması gerektiğini çocukların gözüyle belirtmiştir. Türkiye’deki okul bahçelerinin daha çok asfalt ve beton yüzeylere sahip olduğu, çocukların ihtiyaçları ve ilgileri düşünülmeden yapılarak doğal peyzaj alanlarının ve oyun alanlarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Koçyiğit (2014) “Okul öncesi dönem çocuklarının eğitim faaliyetlerine yönelik Görüşlerini” incelemiştir. Çalışmada çocuklar günlük etkinlikleri içinde bahçe oyunlarında bahsetmeyip daha çok sanat etkinliklerini anlatmışlardır. Çocukların bahçe oyunlarından bahsetmemiş olması, bu alanlarda çok fazla vakit geçiremediklerini ve okul bahçelerinden yararlanamadıklarını akla getirmektedir. Okul öncesi eğitim programında, çocuklara farklı alanlarda oyun fırsatları sunulması gerektiği ve açık alanlarda da oyun oynamaları gerektiği belirtilmiştir. Eğitim ve öğrenme süreçlerinde okul bahçelerinin kullanımı çocukların gelişimlerine desteklemektedir. Bu ortamların eğitim etkinliklerinde kullanacak olan kişiler ise öğretmenlerdir.

2.3.5. Dış mekan eğitim ortamlarında öğretmenlerin rolü

Okul bahçelerinin öğrenme süreçlerinde eğitim ortamı olarak kullanılması çocukların gelişimlerini ve yaratıcılıklarını desteklemek için büyük önem taşımaktadır. Okul bahçelerini de eğitim ortamı olarak kullanacak kişiler eğitim programının uygulayıcısı olan öğretmenlerdir (Tepebağ ve Arnas, 2017). Çocukların günlerinin büyük bir çoğunluğunu okulda geçirdikleri düşünülürse en çok etkileşimde oldukları kişiler

arasında öğretmenler yer almaktadır. Bu nedenle çocukların yaşantısının ve okul öncesi eğitimin önemli bir parçası öğretmenlerdir. Okul öncesi öğretmenin donanımı ve eğitim uygulamaları çocukların bilgi ve beceri kazanma, okula ve hayata hazırlanmaları üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Chakravarthi, 2009).

Pek çok öğretmen dış mekanların sadece çocukların fiziksel gelişimini desteklediğine inandığı için dış mekan etkinliklerine çok fazla yer vermemektedir. Öğretmenler genel olarak dış mekanlar çocukların aktif olarak oyun oynadıkları ve öğretmenlere de nefes alma fırsatı yaratan yerler olarak görmektedirler (Bilton, 2010; Rivkin, 2000). Kimi öğretmenler ise sınıf dışında geçirilen zamanı çocukların başına gelebilecek kaza ve yaralanmalardan dolayı oluşan korku ve endişe nedeniyle gerginlik kaynağı olarak görmektedir (Bilton, 2010). Bunun gibi nedenlerden dolayı birçok öğretmen dış mekan eğitim öğretim alanı olan bahçeleri kullanmamaktadır. Oysaki çocukların ileriki yaşantıları için risk almayı öğrenmeye de ihtiyaçları vardır (Little ve Wyver, 2008).

Davies (1997), öğretmenlerin dış mekan oyun ortamlarının düzenleme şekillerinin, bu ortamı kullanma ve faydaları konusundaki düşüncelerini ve inançlarını yansıttığını çalışmasında belirtmiştir. Çocuklara dış mekanda daha az vakit geçirme ve oyun oynama fırsatı tanıyan öğretmenlerin dış mekanların önemine inanmayan ve buna daha az değer veren öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin dış mekamlarda daha çok eğlendiklerini, daha iyi oyun kurduklarını, dış mekanın sağladığı uyarıcı çeşitliliği ile kendiliğinden öğrenme fırsatları yaratıldığını rahatlıkla gözlemleyip fark edebilirler. Fakat dış mekan öğrenme ortamlarını çocukların gelişimi için katkılarını bilmelerine rağmen öğrenme ortamı olarak kullanmayı tercih etmekte zorlanmaktadırlar. Araştırmalarda, dış mekamlarda öğretmenin çocukların güvenliğini sağlamak amacıyla oyunlara müdahalede bulunduğu, oyunların daha az hayal gücü içerdiği görülmüştür (Davies, 1997; Chakravarthi, 2009).

Malkoç ve Kaya (2015) gerçekleştirdikleri çalışmada sınıf dışı eğitim öğretim ortamlarını da öğretmenlerin en çok kullandıkları alanların okul bahçeleri olduğunu belirtmişlerdir. Okul bahçesinin kullanılmama nedenleri arasında okul bahçelerinin fiziki yetersizlikleri, eğitim programlarının yoğunluğu, sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması, zaman ve planlama sorunları olduğu tespit edilmiştir. Okul bahçeleri ile ilgili

sorunları çözmek için okullarda yeterli alan ve bütçenin ayrılması ve öğretmenlere bahçe temelli eğitim için gerekli destek sağlanmalıdır.

Türkiye’de eğitim kurumlarında bahçelerin fiziksel yetersizliği, öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerine ağırlık vermelerine neden olmaktadır. Öğretmenlerin dış mekan kalitesi yüksek alanlarda çocuklarla daha iyi iletişim kurduğu ve kalitesi yüksek alanlarda çocuklara daha destekleyici davranışlar gösterdikleri görülmüştür. Aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerin dış mekanlarda, genellikle öğrencileri gözlemledikleri, istenmeyen davranışlara müdahale ettikleri ve çok fazla aktif olmadıkları yapılan çalışmalarda görülmüştür (Maynard ve Waters, 2007; Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012). Yapılan araştırmalarda çocukların oyunlarına öğretmen katılımının, çocuklara gelişimsel olarak katkı sağladığı ve oyunları zenginleştirdiği görülmüştür. Bir diğer araştırma ise yetişkinlerin müdahalesi olmadan çocukların daha özgür oyun oynayabildiklerini göstermektedir. Bir yetişkinin ya da öğretmenin varlığı çocuklar için kısıtlayıcı olabilmektedir. Bu durumun, çocukların oyun sırasındaki yaşadıkları problemlerde, kendi çözüm yolları ile sorunlarını çözmeye isteklerini engellediği görülmektedir. Çocukların açık havada gerçekleşen etkinliklere konsantre olabilmeleri için, çocukların özgür olmaya, seçim yapmaya, dış mekanlarda daha çok zaman geçirmeye ihtiyaçları vardır (Pellegrini, 1984, Christie ve Wardle, 1992, Davies, 1997).

Öğretmenlerin dış mekanlarda çocukları gözlemleyerek ve oyun fırsatları yaratarak onların ilgilerini ve ihtiyaçlarını keşfetmelerini sağlar, aynı zamanda çocukların güvenliğinden emin olur. Yapılan araştırmalarda dış mekanlarda öğretmenin rolü çocuğu gözlemlemenin yanısıra, çocukla beraber oyunlara katılmak ve ona rehberlik etmek olmalıdır. Öğretmenlerin dış mekanlarda çocukları gözlemleyerek onların ilgi ve isteklerini keşfetmeleri ve güvenlikleri açısından gözlem yapmaları önem taşımaktadır; fakat sadece gözlem yapmaları bu ortamları eğitim ortamı olarak verimli kullanmalarını engellemektedir. Okullarda yer alan dış mekan oyun alanları, müfredatta yer alan etkinlikleri daha destekleyici ve daha geniş bir oyun ortamı sağlayacak şekilde tasarımı sağlanmalıdır. Okul öncesi eğitimde de okul bahçeleri diğer kademelerde olduğu kadar önem taşımaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin de sınıf dışı eğitim ve öğrenme ortamlarını daha fazla tercih edip kullanmaları sağlanmalıdır (Demiriz ve Ulutaş, 2001; Yıldırım, 2017).

2.3.6. Dış mekan kullanımının çocuklar için faydaları

Günümüzde günlerinin büyük bir bölümünü okulda ve evlerde geçiren çocuklar için dış mekanlar büyük önem taşımaktadır. Dış mekanlar çocukları tüm gelişim alanlarında desteklemekte ve birçok deneyim ve yaşantı fırsatı sunmaktadır. Dış mekanlarda özgürce hareket eden çocuklar tüm duyularıyla keşfederek hayatı anlamaya çalışarak öğrenmeyle güçlü bir ilişki içinde olurlar (White, 2014). Ebeveynler ve eğitimciler dış mekanlarda geçirilen zamanın çocukların sağlığı ve gelişimleri açısından yararlı olduğu konusunda hem fikirdirler. Açık havada serbestçe geçirilen zamanlarda çocuklar da yetişkin yaşantıları içinde gerekli deneyimler kazanırlar. Aynı zamandan problem çözme, yaratıcı düşünme ve sosyal becerileri de gelişmektedir. Ayrıca doğada zaman geçiren çocukların çevreye karşı daha hassas ve duyarlı davrandıkları görülmüştür (Rivkin, 1990; Moore ve Young, 1978).

Dış mekanlarda geçirilen zaman çocukların televizyon bağımlılığından, bilgisayar oyunlarından uzaklaşmaları açısından da önem taşımaktadır. Çocukların enerjilerini boşaltmaları ve tekrar enerjilerini toplamaları sınıf dışından ve doğal çevrede de gerçekleştirdikleri etkinlikler ile olmaktadır (Christie ve Wardle, 2005).

Çocukların duygusal gelişimi açısından da dış mekanlarda oynanan oyunlar önem taşımaktadır. Clements'e göre (2004), çocukların dış mekanlarda özgürce oynarken stres, endişe ve can sıkıntısı gibi duygulardan uzaklaşırlar. Çocuklar açık havada yaratıcı oyunlar ile inisiyatif geliştirirler, basit nesnelere nasıl kullanılacağını öğrenirler.

Dış mekan oyun alanları çocukların büyük kas becerilerini; tırmanma, atlama, çekme, koşma, basamaklardan inme-çıkma gibi fiziksel aktivitelerle destekleyerek gelişimlerini büyük ölçüde desteklemektedir (Daniels, 2004; Clements, 2004; Brom vd., 2009; Barber vd., 2013).

Çocuklar dış mekanlarda vakit geçirirken gün ışığından, temiz havadan da faydalanmaktadır. Gün ışığı ve temiz hava da çocukların bütüncül gelişimini desteklemekte, kemik gelişimine, bağışıklık sisteminin gelişimine fayda sağlamaktadır. Dış mekanlar yaşamın bir parçasıdır ve çocuklar bu mekanlarda korkmadan hareket etmeyi oyun oynamayı öğrenmelidir. Çocuklar dış mekanlarda iç mekanlara göre daha

fazla hareket edebildikleri için fiziksel olarak daha aktif olmaları sağlıklı gelişimleri için onlara fayda sağlamaktadır. Dış mekanlarda düzenli olarak zaman geçirmeye başladıklarında başta psikolojik olmak üzere fiziksel, sosyal alanlarda ve beden sağlığı açısından önemli yararlar görecektirlerdir (Bilton, 2010, Ata, 2017). Dış mekanda oyun oynayamayan çocukların gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiği konusunda çocuk doktorları ve çocuk psikologları hemfikirdir (Tepebağ ve Arnas, 2017).

2.3.7.Yurtiçinde dış mekanlar ile ilgili yapılan araştırmalar

Öğretmenlerin dış mekan kullanımını ilgili görüşlerinin incelendiği araştırmalarda; Aslan (2010) yaptığı araştırmada çocukların okul bahçelerinde bitkilerin, ağaçların, çiçeklerin olduğu doğal bir ortamı tercih ettikleri ve kapalı alanlar yerine dış mekanlarda oynamak istedikleri bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan çocuklar öğle yemeklerini de dışarıda yemek istediklerini belirtmişlerdir.

Alat, Akgümüş ve Cavalı (2012), açık hava etkinlikleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarında; okul öncesi öğretmenlerinin dış mekan eğitim uygulamalarına karşı olumlu bir bakış açısı içinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler, açık hava etkinliklerine çok fazla yer verememelerini kötü hava koşulları, velilerin çocukların hasta olur endişesi ile verdikleri tepkiler ve okulların fiziksel şartları gibi nedenlere bağlamışlardır.

Kalburan (2014), tarafından yapılan araştırmada okul idarecilerinin de bahçenin öğrenme mekanlarından biri olduğunun farkında olmadıkları, öğretmenlerin ise okul bahçesini yalnızca çocuklar için motor becerilerin geliştirildiği bir mekân olarak gördükleri ve ailelerin okul bahçesini tehlikeli ve risk taşıyan bir yer olarak algıladıkları belirtilmiştir. Yapılan araştırmalarda bazı öğretmenler için bahçede öğrencileri için geçirilen vakitler gerginlik yaratmaktadır; bunun en büyük nedeni de kaza ve yaralanmalar olduğu belirtilmektedir. Bu yüzden öğretmenler sınıf içi etkinliklere ağırlık vermektedirler (Çevik, 2007).

Ay Yalçın (2015), Türk ve Fin okul öncesi öğretmenleri ile birlikte bir çalışma dış gerçekleştirmiştir. Araştırmada öğretmenlerin dış mekan eğitim ortamlarına olan inanç ve uygulamalarını incelemiştir. Araştırmada Fin ve Türk öğretmenler, dış mekanda oyun oynamanın çocukların gelişimi üzerinde önemli olduğuna inandıklarını

belirtmişlerdir. Türk öğretmenler, öğrencilerinin soğuk havalarda ve kış mevsiminde dış mekanlarda, oynamalarından endişe duyduklarını, Fin öğretmenler ise hava koşulları ve kış mevsimi ile ilgili bir endişe duymadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Türk öğretmenler dış mekan oyunları ile ilgili kaygılarının nedenleri arasında velilerin tutum ve tepkileri olduğunu belirtirken, Fin öğretmenler böyle bir kaygı duymadıklarını belirtmişlerdir.

Ata (2017), öğretmenlerin dış mekan kullanımı ve görüşleri ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmada, öğretmenler çocukların dış mekan oyun oynamalarının çocukların gelişimleri için önem taşıdığını belirtmişlerdir. Öğretmenler dış mekanlarda bulunan park alanlarında çocukları daha fazla gözlemledikleri, sadece tehlikeli bir durum olduğunda çocuklara müdahale ettiklerini belirtmişlerdir. Okul türlerine göre dış mekanlarda oynanan oyunların, eğitim programında dış mekanlara yer vermenin ve dış mekanda geçirilen sürenin değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2017), bağımsız anaokulu öğretmenlerinin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin dış mekan kullanımının önemine inansalar da, bu mekanları kullanmakta yetersiz kaldıkları görülmüştür. Bunun nedenleri de veli tutumları, dış mekanların donanımları ve öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyleri olarak tespit edilmiştir.

Çetken ve Sevimli (2018), yaptıkları araştırmada öğretmenlerin dış mekanda oynanan oyunların çocukların gelişimleri için önemli bulduklarını ve dış mekan oyunlarına karşı olumlu görüşlere sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Dış mekan oyun alanlarının tasarımının yetersizliğinin öğretmenlerin dış mekan kullanımlarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin çocukların hasta olmalarından dolayı endişe ettiklerini ve bu yüzden dış mekan oyunlarına gün içerisinde yeterince vermedikleri tespit edilmiştir.

Burçak (2018), okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân kalite düzeyini ve dış mekan kullanım süresini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Anaokullarındaki dış mekanlarının fiziksel özelliklerinin kullanım süresini ve dış mekanların kalitesinin tercih edilen oyunları ve oyun çeşitliliğini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca

yapılan çalışmada devlet anaokullarının, özel anaokullarına göre dış mekan kalitelerinin daha iyi olduğu görülmüştür.

Tuğrul, Boz, Aslan, Uludağ, Çelik ve Çapan'ın (2019) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlere yöneltilen, "Çocukların okulda yapmaktan hoşlandıkları etkinlik/zaman dilimi nedir?" sorusuna verilen cevaplardan edinilmiş bulgulara göre çocukların okulda en çok bahçe oyunlarından ve bahçe etkinliklerinden hoşlandıkları, ikinci olarak da serbest zaman saatinde öğrenme merkezlerinde oynamaktan hoşlandıkları görülmektedir.

Küçükkurt (2021), okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin okul bahçesi kullanımı ve bahçede oyun oynamaya ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin dış mekan kullanımı ile ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları fakat veli ve idare tutumlarından kaynaklı sorunlardan dolayı dış mekanları yeterince kullanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin ise dış mekan kullanımı ile ilgili olumlu düşünceye sahip oldukları fakat hava koşulları ve güvenlik nedeniyle kaygılandıkları görülmüştür.

2.3.8.Yurtdışında dış mekanlar ile ilgili yapılan araştırmalar

Davies (1997), okul öncesi öğretmenlerin dış mekanlardaki rolü ve uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada sekiz okul öncesi öğretmeni ve sınıflarındaki onar öğrenci ile çalışmış ve öğretmenlerin planlarını incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin dış mekanlarda daha çok gözlem yaptıkları ve tehlikeli durumlarda müdahale ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenler dış mekanlarda çocuklar özgür bırakıldığında daha iyi oyun kurduklarını söylemişlerdir.

Clements (2004), ABD'de çocukların bir önceki nesle göre açık havada geçirdikleri zamanı araştırmıştır. 830 anneye kendi çocukluğundaki açık hava oyun deneyimleri ve kendi çocuklarının açık havada geçirdikleri oyun deneyimleri ilgili bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Araştırmada, katılım gösteren annelerin kendi çocukluk dönemlerinde daha fazla açık havada zaman geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Veitch, Salmon ve Ball (2010), bireysel, sosyal ve fiziksel çevresel faktörler ile çocukların okul saatleri dışında dış mekânda oyun oynama sıklıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya Avustralya'nın Melbourne kentinden 187 çocuk ve aileleri

katılmıştır. Araştırma sonucunda aileler, çocuklarının yanlarında güvendikleri bir arkadaşı olduğunda, ortam ve çevre güvenli ise çocuklarının dış mekanda aktif ve serbest oyun oynamalarına izin verdiklerini belirtmişlerdir.

Jatasuriya (2014), dış mekânda oyunun değerini incelemeyi amaçlayan çalışmasında okul öncesi yaşlardaki çocuklara sahip ebeveynler ile anket ve görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin %60'ının çocuklarının günde kaç saat dışarıda vakit geçirdiklerini bilmediği ve çok az sayıda kişinin hava durumunu ve diğer öğrenme aktivitelerini bir engel olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Herrington (2008), dış mekan kullanımında öğretmen görüşlerini incelediği çalışmasında öğretmenler ile odak grup görüşmesi ve atölye çalışması yapmıştır. On bir eğitimci okullarında yeşil bitkilerin bulunduğu bahçeye sahip olduklarını, diğer dört katılımcı da böyle bir alana sahip olmadıklarını belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin %79'unun duygusal uyaranlara sahip ekipman istediği, %64'ünün daha geniş bir bahçe alanı istediği, %57'sinin de daha ilgi çekici özelliklere sahip oyuncak ve ekipman istediği sonucuna ulaşılmıştır.

Dyment ve Coleman 2012 yılında “ Okul öncesi öğretmenlerin dış mekan oyunlarında rolü ve fiziksel aktivite fırsatlarının kesişmesi” isimli bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Avustralya’da on altı okul öncesi öğretmeni ile çalışılmış ve dış mekan oyun alanlarında elli dakikalık gözlemler yapılmıştır. Çocukların fiziksel aktivite düzeyleri ve öğretmenlerin oyunlardaki rolleri kaydedilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların fiziksel aktivite sürelerinin düşük olduğu, öğretmenlerin fiziksel aktiviteden daha çok güvenlik önlemlerine önem verme ihtiyacı hissettikleri görülmüştür.

2.4. Covid-19 ve Çocuk

Çin’in Wuhan kentinden 31 Aralık 2019’da bildirilen ve nedeni bilinmeyen zatürre benzeri vakaların nedeninin koronavirüsler olduğu tespit edilmiş ve bu virüsler Covid-19 olarak tanımlanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Hayvanlarda ya da insanlarda hastalık veya ölümlere neden olan farklı kıtalara zaman içinde tüm dünyaya yayılan bulaşıcı salgın hastalıklara pandemi denilmektedir (Aslan, 2020). Covid-19 pandemisinin yaşam maliyetlerine artışına ve küresel bir sağlık krizi olduğu United Nations Development Programme - UNDP (2020) tarafından belirtilmektedir (Ham,

2020). Başlangıçta Covid-19 vakalarının %80'i Çin'de olmak üzere küresel bir yayılım göstererek 3 ay gibi bir sürede dünya genelinde vaka sayısının 100.000'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Jiao vd., 2020). Farklı ülkelerde vaka sayıları artmaya başladıkça, ulusal sağlık politikalarına bağlı olarak çeşitli önlemler alınmaya başlanmıştır. Covid-19 salgını dünya üzerindeki birçok her ülkede sağlık ve ekonomi üzerinde büyük etkiler yaratmış ve günlük hayata yön veren pek çok kurum ve kuruluş çalışma sistemlerinde değişikliklere gitmiş bunun yanı sıra formal eğitim kurumları da geçici süreyle kapatılmıştır (Di Giuseppe vd., 2020). Birçok ülkede sosyal mesafe, ev ortamında bireysel izolasyon ve karantina süreçleri uygulanmaya başlanarak virüsün yayılma hızının engellenmesi hedeflenmiştir. Alınan bu önlemler toplumsal yaşantı üzerinde önemli değişikliklere yol açarak toplumdaki her kesim üzerinde önemli etkiler yaratmıştır (Akoğlu ve Karaaslan, 2020). Öncelikli olarak eğitim alanında önlemler alınarak okulların eğitime ara vermesi kararı dünyada öğrenci nüfusunun %90'ından fazlasını etkilemiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO, 2020). Eğitime ara verilmesi ile birlikte birçok ülkede uzaktan eğitim faaliyetleri yürütülmeye başlanmıştır. Ülkemizde de 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla eğitime ara verilmiş uzaktan eğitim eylem planı yürürlüğe konularak uzaktan eğitim faaliyetleri uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2020). Ülkemizde uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin aynı zamanda ve farklı mekanlarda birbirleri ile internet, telefon ve televizyon üzerinden iletişim kurmaları ile gerçekleştirilmiştir. Bu durum da eğitim sisteminde birçok sorunu da beraberinde getirmiştir (Gökçe, Erdoğan, Yatmaz, Avaraoğlu, Yasin ve Çok, 2021).

2.4.1. Covid-19 salgını ve okul öncesi eğitim

Tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitim kurumlarında da pandemi nedeni ile eğitime ara verilmiştir. Eğitim diğer kademelerde olduğu gibi uzaktan eğitim ve öğretim faaliyetleri EBA eğitim sistemi üzerinden, çeşitli sosyal iletişim ağları ile internet ve telefon aracılığıyla yürütülmeye çalışılmıştır. Yüz yüze eğitimde denetim ve sorumluluk yükü öğretmenlere düşerken uzaktan eğitim faaliyetlerinde bu yük ve sorumluluk ebeveynlere düşmüştür. Okulların kapanması ile birlikte virüsün yayılmasının azalması ve enfeksiyonların azalması hedeflenmiştir. Diğer bir taraftan çocukların okulların kapanması ile çocukların sosyalleştiği alanlar kısıtlanmış ve

yalnızca çevrimiçi ortamlarda öğretmenleri ve arkadaşları ile iletişim kurabilmişlerdir. Bu durumda çocuklar üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilmektedir (Aral, Aysu ve Kadan, 2020; Budak ve Korkmaz, 2020; Gökçe vd., 2021;). Covid-19 salgınının toplumdaki tüm bireyleri etkilediği düşünülürse çocukların yaşları ve gelişimi düzeyleri itibari ile salgından en fazla etkilenen yaş grubudur. Çocukların Covid-19 salgını ile beraber eğitim-öğretim faaliyetlerini online platformlarda gerçekleştirmeleri bu krizin etkilerini arttırmıştır. Çünkü çocuklar hiçbir oryantasyon sürecine dahil olmadan kendilerini uzaktan eğitim faaliyetleri içinde bulmuş ve hiçbir destek almadan bu duruma uyum sağlamak zorunda kalmışlardır. Uzaktan eğitim faaliyetleri okul içi öğrenmelerde farklı olduğu için tek başına yetersiz kalmış ve çocuklarda öğrenme kayıpları oluşturmuştur. Bunun sonucunda da çocukların psikososyal durumları etkilenmiştir (Çaykuş ve Çaykuş, 2020; Sarman, Tuncay ve Sarman, 2020).

Çocukların gelişimlerine büyük ölçüde katkı sağlayan ve çocukların rol model aldığı en önemli kişilerin başında okul öncesi öğretmenleri gelmektedir. Covid-19 sürecinde okulların kapatılması ve çevrimiçi eğitime geçilmesi ile birlikte öğretmenler de birçok zorluk ile karşılaşmışlardır. Aral ve Kadan (2020), okulöncesi öğretmenleriyle pandemi süreci ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler Covid-19 sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerinin verimli olmadığını bu yüzden amacına ulaşmadığını, alt yapı yetersizliğinin bulunduğunu, etkinliklerin yetersiz olduğunu ve ebeveynlerin öğrenmede aktif rol oynadığını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı 1 Haziran 2020 itibari ile “yeni normal” adı altında okul öncesi eğitim kurumlarını tekrar eğitim öğretime açmış ve Covid-19 virüsünün bulaşmaması için alınması gereken önlemleri okullara bildirmiştir (MEB, 2020). Okullar önlemlerini alarak eğitim öğretime başlamış bazı okullar ise yeni normale adapte olamayarak kapanmıştır.

2.4.2. Covid-19 salgını ve okul öncesi dönemindeki çocuklar üzerindeki etkileri

Covid-19 salgını ile birlikte okul öncesi dönem çocukları için büyük bir önem taşıyan okullar kapanmış, çocuklar akran çevrelerinden uzakta kalmış ve bu duruma belirsizlikler eklenince çocukların psikolojik tepkiler vermeye başlamaları kaçınılmaz olmuştur (Brom vd., 2020; Fan vd., 2020; Qiu vd., 2020; Pisano, Galimi ve Cerniglia,

2020; Russell vd., 2020).Çocukların okula gidememeleri ve akranları ile bir arada olamamaları ve dışarı çıkamamalarından dolayı hareket alanlarının kısıtlanması, davranışsal problemlerinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda fiziksel ve motor gelişim alanlarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Çocukların sağlıklı büyümeleri için de güneş ışığından yararlanmaları ve temiz havada zaman geçirmeleri fizyolojik gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Güneş ışığındaki D vitamini de çocukların kemik gelişimlerini güçlendirmektedir. Aynı zamanda çocukların açık havada koşması, atlaması temel motor becerilerine katkı sağlamaktadır. Covid-19 salgını ile birlikte yaşanan karantina sürecinde çocukların evde kalmaları hareketlerinin kısıtlanmasına ve enerjilerini boşaltamamaları nedeniyle çeşitli davranış problemlerine neden olmuştur. Ebeveynler de çocukların davranışlarına kontrol edebilmek için teknolojik aletleri daha sık kullanmaya başlamışlardır. Bu durum ileriki dönemler içinde çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına neden oluşturabilecektir (Aral, Aysu ve Kadan, 2020, Aral ve Doğan Keskin, 2018; Sapsağlam, 2018).

Çocuklar Covid-19 pandemi sürecinde korku, öfke kaygı gibi duygular hissedebilir ve bu duygularını da ağlama, öfke, hırçınlık, saldırganlık gibi farklı davranışlarla yansıtabilirler. Bu davranışlara ek olarak altını ıslatma, parmak emme, anne babadan ayrılamama gibi gerileme davranışları da çocuklarda görülebilir (Türk Psikiyatri Derneği, 2020). Okul öncesi dönem çocukları bilişsel gelişimlerini ve soyut düşünme becerilerini tam olarak kazanmamış oldukları için virüslerin ve hastalıkların kendilerine ve yakın çevresine verebileceği zararları tam olarak değerlendirememektedir (Baykoç, 2006, akt; Aral, Aysu ve Kadan, 2020). Özellikle sosyalleşme döneminde olan çocuklar, karantina süreci ile akran gruplarından uzak kalmışlar ve bu durum çocukların sosyal yaşantılarını olumsuz yönde etkilenmiştir. Yaşanan bu durum çocukların psikolojik gelişimleri açısından da önemli etkiler yaratmıştır (UNICEF, 2020). Çocukların bilişsel gelişimleri üzerinde de Covid-19 salgınından etkisinin olabileceği ve bu durumun kısa ya da uzun vadede olumsuz sonuçlar doğurabileceği belirtilmektedir (Yoshikawa vd., 2020). Covid-19 pandemi süreci toplumun her kesimini farklı şekillerde etkilemiştir. Öztürk, Kuru ve Yıldız (2020), çocuklar ve anneler ile pandemiye yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada “salgın bitiminde dışarı çıktığınızda ilk olarak yapmak istediğiniz nelerdir” sorusuna çocuklar “bahçede oynamak ve parka gitmek” yanıtını vermişlerdir. Anneler ise “piknik yapmak, büyükleri ziyaret etmek, endişelenmeden

dışarıda dolaşabilmek” yanıtını vermişlerdir. Covid-19 salgını öncesinde gün içerisinde sıradan bir eylem olarak gerçekleştirdiğimiz dışarıya çıkmanın, bireyler ve çocuklar açısından ne kadar önemli ve gerekli bir eylem olduğu salgın sürecinde anlaşılmıştır (Öztürk, Kuru ve Yıldız, 2020).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında İstanbul ilinde okulöncesi öğretmenlerinin Covid-19 salgını bağlamında okulöncesi kurumlarda bahçe ve dış mekân kullanımına yönelik görüşleri incelendiğinden, bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde, çalışmada incelenen değişkenlerin (nesne, durum ya da kişilerin) geçmişte veya günümüzdeki durumları olduğu, haliyle tanımlanmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2017). Tarama araştırmaları başka bir ifadeyle araştırmada ele alınan grubun belirli bir özellik açısından varlık yokluk durumunu eğer var ise var olan halini ortaya koymak için yapılan çalışmalar olarak sınıflandırılabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul il milli eğitim müdürlüğüne bağlı resmi ve özel anaokulları ile ilköğretime bağlı anasınıflarında çalışan 213 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, kolay ulaşılabilir örnekleme olarak da bilinmekte olup araştırmada zaman ve maliyet kısıtlamalarının olduğu durumlarda araştırmacının en hızlı şekilde örnekleme yapabileceği bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2021). Çalışma grubunda yer alan 213 öğretmene ilişkin demografik özelliklerin dağılımı Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	208	97,65
	Erkek	5	2,35
Yaş	22-27	19	8,92
	28-33	69	32,39
	34-39	83	38,97
	40 ve üzeri	42	19,72
Kurum	Bağımsız Anaokulu	99	46,48
	Özel Anaokulu	32	15,02
	İlköğretime Bağlı Anasınıfı	82	38,50
Hizmet yılı	3-6 yıl	43	20,19
	7-10 yıl	37	17,37
	11-14 yıl	89	41,78
	15 yıl ve üstü	44	20,66
Eğitim Durumu	Ön lisans	18	8,45
	Lisans	193	90,61
	Yüksek Lisans	0	0,00
	Doktora	2	0,94
Mezun Olunan Program	Okul Öncesi Öğretmenliği	178	83,57
	Çocuk Gelişimi	31	14,55
	Diğer	4	1,88
Sınıf Mevcudu (2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı)	5-10 çocuk	11	5,16
	11-16 çocuk	70	32,86
	17-22 çocuk	98	46,01
	23-28 çocuk	33	15,49
	29 çocuk ve daha fazla	1	0,47
Okul Dışı Öğrenme Ortamları ile İlgili Hizmetiçi Eğitim\Seminer Alma Durumu	Evet	19	8,92
	Hayır	194	91,08

3.3. Veriler ve Toplanması

Bu bölüm içerisinde kullanılan veri toplama araçları tanılandıktan sonra veri toplama süreci açıklanmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların bilgilerini belirlemek için “Kişisel Bilgi Formu” ve araştırmanın temel değişkenlerini incelemek amacıyla “Covid-19 Eğitim Kurumlarında Dış Mekân Kullanım Anketi” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracının tamamı Ek 1’de sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmada yer alan öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmış olup içerisinde öğretmenlerin yaş, cinsiyet, çalıştığı kurum, hizmet yılı, eğitim durumu ve mezun olduğu programı yoklayan maddeler bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, çalışmanın amacı ile ilişkili olduğu düşünülen sınıf mevcudu, çalışılan okulda çocukların kullanımına açık bir bahçe bulunup bulunmadığı, öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili hizmet içi eğitim/ seminer alıp almadığı, sınıfında açık alanda uygulanan herhangi bir proje yapıp yapmadığı sorulmuştur.

3.3.2. Covid-19 eğitim kurumlarında dış mekân kullanım anketi (covid-19 dmka)

Covid-19 salgını bağlamında okul öncesi kurumlarda bahçe ve dış mekân kullanımına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla DMKA kullanılmıştır. Anket formunun oluşturulması aşamasında ilk olarak araştırmacı tarafından bahçe ve dış mekân kullanımına yönelik literatür ayrıntılı olarak taranmıştır. Sonrasında öğretmen adayları ile yapılan kişisel görüşmelerden elde edilen görüşler ile anket maddeleri oluşturulmuştur. Anket soruları oluşturulduktan sonra 2 uzman görüşü alınarak son haline getirilmiştir. Bu kapsamda anket içerisinde; Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin okul bahçe ve dış mekan kullanım süreleri, öğretmenlerin günlük planlarında dış mekan etkinliklerine yer verme durumları, dış mekan kullanımını olumsuz olarak etkileyen gerekçeleri, dış mekan etkinliklerini tercih etme nedenleri, öğretmenlerin okul bahçesinde yer verdikleri etkinlikler, öğretmen görüşlerine göre çocukların bahçe kullanım istekleri, çocukların okul bahçesindeki tercihleri, öğretmen görüşlerine göre veli ve idarecilerin bahçe kullanımına bakış açıları ve salgın sonrası okul bahçelerinde hangi değişikliklerin yapıldığını yoklayan toplam 23 madde yer almaktadır. Bu maddeler; çoktan seçmeli, sıralama ve birden fazla seçimli madde türleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Anket Covid-19 öncesi ve sonrasını karşılaştırmak amacıyla iki kısımlıdır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Online platform aracılığıyla toplanan veriler öncelikle dikkatsiz yanıt verme açısından incelenmiştir. Veriler gerekli analizlerin yapılabilmesi amacıyla istatistik paket

programa aktarılmıştır. Bu işlemlerin ardından araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla betimsel istatistikler hesap edilmiştir. Anket maddelerinin hepsi kategorik yapıda olduğundan bu maddelere ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesap edilmiştir. Özellikle Covid-19 salgını öncesi ve sonrası değişimi gözlenmesi amacıyla sonuçlar bir arada sunulmuştur. Bunların dışında Covid-19 salgın öncesi ve sonrası görüşlerin istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla McNemar ve McNemar-Bowker testi kullanılmıştır. McNemar ve McNemar-Bowker testi eşleştirilmiş verilerde yani bağımlı örneklerde frekans dağılımlarını karşılaştırmaya yarayan ki-kare testidir. McNemar testi 2x2 biçiminde düzenlenmiş çapraz tablolarda kullanılırken McNemar-Bowker testi ise 2'den fazla biçimde kategoriye sahip çapraz tablolar için kullanılmaktadır (Vieira, 2017). Çalışma kapsamındaki analizler SPSS 24 (IBM SPSS Statistics for Windows.Version 24.0.) paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde öncelikle etik kurul izni Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır. İlgili izin 07.02.2022 tarih 2022/06-02 Karar numaralı belge ile mevcut olup Ek 2'de yer almaktadır. İlgili etik kurul izninin ardından araştırma verilerinin toplanması amacıyla uygulama izni İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. İlgili izin 09.03.2022 tarih E-59090411-20-45329373 sayı numaralı belge ile mevcut olup Ek 3'de yer almaktadır.

Araştırma veri toplama süreci Mart 2022 tarihinde başlamış olup Nisan 2022 tarihinde tamamlanmıştır. Veriler İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ve özel anaokulları ile ilköğretime bağlı anasınıflarında 2021-2022 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan öğretmenlerden toplanmıştır. Veriler pandemi nedeni ile çevrimiçi olarak anket oluşturma hizmeti sunan Google Formlar aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama süreci sonunda toplam 222 öğretmen verisine ulaşılmıştır. Bu verilerden 9 tanesi ilgili kişilerin okulunda çocukların kullanımına açık bir dış mekân olmadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu işlem sonunda kalan 213 öğretmen verisi ile analizler gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde bulgular ve yorumlar başlıkları altında ilgili bölümlere ilişkin detaylı açıklamalar sunulmuştur.

4.1. Bulgular

Bu başlık altında araştırmanın problemlerine ilişkin bulgular sırasıyla tablolar ve açıklamalar ile desteklenerek sunulmuştur.

Birinci Probleme İlişkin Bulgular

Birinci problem doğrultusunda “Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin okul bahçe ve dış mekân kullanımlarında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan aşağıdaki maddeler ile incelenmiştir.

1. Covid-19 salgını öncesi okul bahçesine çıktığınızda kullanım süreniz genelde ne kadardı?
2. Covid-19 salgını sonrası okul bahçesine çıktığınızda kullanım süreniz genelde ne kadardı?
3. Covid-19 salgını öncesi öğrencileriniz ile birlikte okul bahçesini ne sıklıkla kullanıyordunuz?
4. Covid-19 salgını sonrası öğrencileriniz ile birlikte okul bahçesini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
5. Covid-19 salgını öncesi günlük planlarınızda açık alan kullanımına ne kadar yer veriyordunuz?
6. Covid-19 salgını sonrası günlük planlarınızda açık alan kullanımına ne kadar yer veriyorsunuz?

Öğretmenlerin Covid-19 salgını bağlamında okul bahçesine çıktıklarında kullanım süreleri ve sıklığı ile günlük planlarında açık alan kullanımına ne kadar yer verdiklerine

ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Okul Bahçe ve Dış Mekân Kullanımlarında Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

<i>Değişken</i> Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki-Kare)	<i>p</i>
	f	%	f	%		
<i>Okul Bahçesi Kullanım Süresi</i>						
10-15 dakika	19	8,9	20	9,4	14,553	0,012*
16-30 dakika	110	51,6	90	42,3		
31-45 dakika	60	28,2	71	33,3		
46 dakikadan daha fazla	24	11,3	32	15,0		
<i>Okul Bahçesi Kullanım Sıklığı</i>						
Haftada 1	32	15,0	25	11,7	11,000	0,012*
Haftada 2-3 kez	112	52,6	109	51,2		
Her gün	69	32,4	79	37,1		
<i>Günlük Planda Açık Al. Kul. Yer Verme</i>						
Haftada 1	51	23,9	30	14,1	20,252	0,000*
Haftada 2-3 kez	109	51,2	115	54,0		
Her gün	53	24,9	68	31,9		

* $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 2’deki öğretmenlerin okul bahçesi kullanım süreleri Covid-19 öncesi ve sonrası biçiminde incelendiğinde 10-15 dakika kategorisinde değişim azken, 16-30 dakika kategorisinde %51,6’dan %42,3’e düştüğünü, 31-45 dakika kategorisinde %28,2’den %33,3’e ve 46 dakikadan daha fazla kategorisinde ise %11,3’den %15’e yükseldiği görülmüştür. McNemar-Bowker test sonucunda okul bahçesi kullanım süresindeki bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(5) = 14,553$; $p < 0,05$).

Öğretmenlerin okul bahçesi kullanım sıklığı açısından Covid-19 öncesi ve sonrası bağlamında haftada 1 kullanımı %15’den %11,7’ye, haftada 2-3 kez kullanımı %52,6’dan %51,2’ye düşmüş buna karşın her gün kullanımı ise %32,4’den %37,1’e yükselmiştir. McNemar-Bowker test sonucunda okul bahçesi kullanım sıklığındaki bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(3) = 11,000$; $p < 0,05$).

Son olarak öğretmenlerin günlük planlarında açık alan kullanımında ne kadar yer verdiklerine dair yapılan incelemede haftada 1 kullanımı %23,0'dan %14,1'e düşerken, haftada 2-3 kez kullanımı %51,2'den %54,0'e ve her gün kullanımı %24,9'dan %31,9'a yükselmiştir. McNemar-Bowker test sonucunda günlük planlarında açık hava kullanımına yer vermeye ait bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(3) = 20,252; p < 0,05$).

İkinci Probleme İlişkin Bulgular

İkinci problem doğrultusunda "Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin dış mekânı tercih etme nedenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA'da yer alan aşağıda maddeler ile incelenmiştir.

1. Covid-19 salgını öncesi açık alan kullanmayı tercih etme nedenlerinizden ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3'ü işaretleyin.

2. Covid-19 salgını sonrası açık alan kullanmayı tercih etme nedenlerinizden ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3'ü işaretleyin.

3. Covid-19 salgını öncesinde okul bahçesi kullanımınızı olumsuz olarak etkileyen, ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3'ü işaretleyin .

4. Covid-19 salgını sonrası okul bahçesi kullanımınızı olumsuz olarak etkileyen, ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3'ü işaretleyin .

Öğretmenlerin Covid-19 salgını bağlamında açık alan kullanmayı tercih etme gerekçelerine ait frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Açık Alan Kullanma Tercih Nedenlerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Tercih Nedenleri	Covid-19 Öncesi						Covid-19 Sonrası						χ^2	<i>p</i>
	En Önemli		Orta		Daha Az		En Önemli		Orta		Daha Az			
	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Öğrencilerin enerjilerini boşaltmak	83	59,7	32	23,0	24	17,3	59	58,4	21	20,8	21	20,8	5,000	0,172
Etkinlik geçişlerinde mola vermek, rahatlama sağlamak	22	23,4	49	52,1	23	24,5	15	19,7	29	38,2	32	42,1	4,818	0,186
Sınıfı havalandırmak	3	6,0	23	46,0	24	48,0	24	27,9	25	29,1	37	43,0	1,444	0,695
Sınıfı temizlemek/dezenfekte etmek	3	8,3	7	19,4	26	72,2	14	24,6	28	49,1	15	26,3	6,800	0,079
Çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak	16	16,5	40	41,2	41	42,3	51	38,1	50	37,3	33	24,6	8,495	0,037*
Öğrencilerin bahçede zaman geçirme isteklerini yerine getirmek	10	15,4	25	38,5	30	46,2	5	9,4	23	43,4	25	47,2	1,667	0,644
Yaparak yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirmek	70	61,4	23	20,2	21	18,4	44	49,4	25	28,1	20	22,5	21,000	0,000*
Oyun araçlarının kullanımı (salıncak, kaydırak vb)	6	13,6	14	31,8	24	54,5	2	4,7	12	27,9	29	67,4	3,800	0,150

*p < 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 3'e göre öğretmenlerin açık alan kullanma tercih nedenleri incelendiğinde, Covid-19 salgını öncesi için en önemli, orta ve daha az derecesindeki en yüksek frekans değerlerinin sırasıyla öğrencilerin enerjilerini boşaltmak (f=83), etkinlik geçişlerinde mola vermek, rahatlama sağlamak (f=49) ve çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak (f=41) seçeneklerinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrası tercih nedenleri için ise en önemli, orta ve daha az derecesindeki en yüksek frekans değerleri ise sırasıyla öğrencilerin enerjilerini boşaltmak (f=59), çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak (f=50) ve sınıfı havalandırmak (f=37) seçeneklerindedir.

Bu tercih nedenlerinin her birinin ayrı ayrı Covid-19 salgını öncesi ve sonrası düzeylerinin istatistiksel olarak farklılaşma durumları incelendiğinde yalnızca çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak ($\chi^2(3) = 8,495$; $p < 0,05$) ve yaparak yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirmek ($\chi^2(3) = 21,000$; $p < 0,05$) seçeneklerinde istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür.

Öğretmenlerin Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında okul bahçeleri kullanımını olumsuz etkileyen gerekçelerine ait frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Açık Alan Kullanımı Olumsuz Etkileyen Gerekçelerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Gerekçeleri	Covid-19 Öncesi						Covid-19 Sonrası						χ^2	<i>p</i>
	En Önemli		Orta		Daha Az		En Önemli		Orta		Daha Az			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Çocukların düşüp yaralanması	101	61,21	34	20,61	30	18,18	96	54,55	42	23,86	38	21,59	4,238	0,236
Çocukların üşütüp hasta olması	42	28,00	80	53,33	28	18,67	64	37,43	79	46,20	28	16,37	8,253	0,041*
Çocukların bahçede üstlerinin kirlenmesi	10	13,16	23	30,26	43	56,58	7	11,86	16	27,12	36	61,02	3,000	0,392
Çocukların bahçeye çıkmak üzere giyinip soyunmalarının zahmetli olması	18	17,82	34	33,66	49	48,51	12	11,54	38	36,54	54	51,92	5,268	0,153
Velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları	42	28,57	42	28,57	63	42,86	34	26,36	36	27,91	59	45,74	2,211	0,530

*p < 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 4'e göre öğretmenlerin açık alan kullanımını olumsuz etkileyen gerekçeleri incelendiğinde, Covid-19 salgını öncesi için en önemli, orta ve daha az derecesindeki en yüksek frekans değerlerinin sırasıyla çocukların düşüp yaralanması (f=101), çocukların üşütüp hasta olması (f=80) ve velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları (f=63) seçeneklerinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrası için okul bahçelerini tercih etmeme gerekçeleri ise en önemli, orta ve daha az derecesindeki en yüksek frekans değerleri ise sırasıyla yine çocukların düşüp yaralanması (f=96), çocukların üşütüp hasta olması (f=79) ve velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları (f=59) seçeneklerindedir.

Bu tercih nedenlerinin her birinin ayrı ayrı Covid-19 salgını öncesi ve sonrası düzeylerinin istatistiksel olarak farklılaşma durumları incelendiğinde yalnızca Çocukların üşütüp hasta olması ($\chi^2_{(3)} = 8,253$; $p < 0,05$) seçeneğinde istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür.

Üçüncü Probleme İlişkin Bulgular

Üçüncü problem doğrultusunda “Covid-19 salgını öncesinde ve sonrasında öğretmenlerin okul bahçesinde yer verdikleri etkinliklerde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA'da yer alan;

1.“Covid-19 salgını öncesinde okul bahçesinde en çok hangi etkinliklere yer veriyordunuz?”

2. “Covid-19 salgını sonrası okul bahçesinde en çok hangi etkinliklere yer veriyorsunuz?” maddeleri ile incelenmiştir.

Öğretmenlerin Covid-19 salgını bağlamında okul bahçesindeki en çok tercih ettiği etkinliklere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Bahçesinde En Çok Yer Verdikleri Etkinliklerin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki-Kare)	<i>p</i>
	F	%	f	%		
Kurallı oyunlara	31	14,6	25	11,7	10,422	0,108
Park kullanımına	49	23,0	35	16,4		
Serbest oyunlara	76	35,7	86	40,4		
Etkinlik uygulamalarına	57	26,8	62	29,1		
Diğer	0	0,0	5	2,3		

Tablo 5’deki öğretmenlerin okul bahçesindeki en çok tercih ettiği etkinliklerin Covid-19 öncesinde ve sonrası biçiminde incelendiğinde, kurallı oyunun %14,6’dan %11,7’ye, park kullanımının %23’dan %16,4’e düştüğü, serbest oyunun %35,7’den %40,4’e, etkinlik uygulamalarının %26,8’den %29,1’e ve diğer tercihlerinin %0’dan %2,3’e yükseldiği görülmüştür. Diğer kategorisinde Covid-19 sonrasında 5 gözlem bulunmaktadır. Bu etkinlikler öğretmenler tarafından beslenme saati, seçeneklerde diğer etkinliklerin bir arada gerçekleştiği durumlar ve bunlara ek olarak yapılan okuma yazma çalışmaları olarak belirtilmiştir. Diğer kategorisinde Covid-19 salgını öncesinde hiçbir gözlem olmadığından McNemar-Bowker testi yapılamamıştır. Bundan dolayı diğer kategorisi çıkarılarak tekrar test yapılmış ve öğretmenlerin okul bahçesindeki en çok yer verdikleri etkinliklerin değişiminin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($\chi^2_{(6)} = 10,422$; $p > 0,05$).

Dördüncü Probleme İlişkin Bulgular

Dördüncü problem doğrultusunda “Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında çocukların okul bahçesindeki oyun tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan ;

1.“Covid-19 salgını öncesinde çocuklar okul bahçesinde hangisini daha çok tercih ediyordu?”

2. “Covid-19 salgını sonrası çocuklar okul bahçesinde hangisini daha çok tercih ediyor?” maddeleri ile incelenmiştir.

Çocukların Covid-19 salgını bağlamında okul bahçesindeki oyun tercihlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Çocukların Okul Bahçesindeki Oyun Tercihlerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki-Kare)	p
	F	%	f	%		
Kurallı oyunları	13	6,1	13	6,1	14,323	0,026*
Gözlem yapmayı	28	13,1	38	17,8		
Park kullanmayı	88	41,3	63	29,6		
Serbest oyunu	84	39,4	99	46,5		
Diğer	0	0,0	0	0,0		

* $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 6’daki çocukların okul bahçesindeki oyun tercihleri Covid-19 öncesinde ve sonrası biçiminde incelendiğinde, kurallı oyunlar için değişiklik olmadığı, park kullanımının %41,3’den %29,6’ya düştüğü, gözlem yapmanın %13,1’den %17,8’e ve serbest oyunların %39,4’den %46,5’e yükseldiği görülmüştür. Diğer kategorisinde Covid-19 öncesi ve sonrası için hiçbir gözlem olmadığı görülmüştür. McNemar-Bowker test sonucunda çocukların okul bahçesindeki oyun tercihlerindeki değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2_{(6)} = 14,323; p < 0,05$).

Beşinci Probleme İlişkin Bulgular

Beşinci problem doğrultusunda “Covid-19 salgını bağlamında çocukların okul bahçesindeki davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişim var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan;

1.“Covid-19 salgını öncesinde çocuklarda okul bahçesinde en fazla gözlemlediğiniz davranış hangisiydi?”

2. “Covid-19 salgınının ortaya çıkmasından sonra, çocuklarda okul bahçesinde en fazla gözlemlediğiniz davranış hangisiydi?” maddeleri ile incelenmiştir.

Çocukların Covid-19 salgını bağlamında okul bahçesindeki en fazla gözlenen davranışlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar-Bowker test sonucu Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Çocukların Okul Bahçesinde En Fazla Gözlenen Davranışlarının Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki- Kare)	p
	F	%	f	%		
Kurallı oyunlardan çok yapılandırılmamış oyunlar oynama isteği	29	13,6	45	21,1	6,930	0,074
Koşmalı, atlamalı hareketli oyunlar oynama isteği	146	68,5	136	63,8		
Salıncak, kaydırak vb. gibi araçlarda oynama isteği	38	17,8	29	13,6		
Diğer	0	0,0	3	1,4		

Tablo 7’deki çocukların okul bahçesindeki en fazla gözlenen davranışları Covid-19 öncesinde ve sonrası biçiminde incelendiğinde, koşmalı, atlamalı hareketli oyunlar oynama isteğinin %65,8’den %63,8’e ve salıncak, kaydırak vb. gibi araçlarda oynama isteğinin %17,8’den %13,6’ya düştüğü buna karşın kurallı oyunlardan çok yapılandırılmamış oyunlar oynama isteğinin %13,6’dan %21,1’e yükseldiği görülmüştür.

“Diğer” kategorisinde Covid-19 sonrasında 3 gözlem bulunmaktadır. Bunlar; kendini koruma güdüsünde artma ve seçeneklerde belirtilen diğer etkinliklerin hepsinin bir arada gerçekleştiği durumlar olarak belirtilmiştir. “Diğer” kategorisinde Covid-19 salgını öncesinde hiçbir gözlem olmadığından McNemar-Bowker testi yapılamamıştır. Bundan dolayı “diğer” kategorisi çıkarılarak tekrar test yapılmış ve okul bahçesinde en fazla gözlenen davranışlardaki değişimin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($\chi^2_{(3)} = 6,930; p > 0,05$).

Altıncı Probleme İlişkin Bulgular

Altıncı problem doğrultusunda “Covid-19 salgını sonrasında çocukların bahçede zaman geçirme isteklerinde değişiklik var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan;

1.“Covid-19 salgını sonrası çocukların bahçe kullanım isteği ne yönde değişmiştir?” maddesi ile incelenmiştir. Bu kapsamda öğretmen yanıtlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Çocukların Okul Bahçesinde Zaman Geçirme İsteklerinin Covid-19 Salgını Sonrasındaki Durumu

Alt Kategori	f	%
Sınıfta masa başı etkinlikleri tercih etme	4	1,9
Bahçede daha fazla zaman geçirmek isteme	66	31,0
Hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkmak isteme	67	31,5
Sınıf içi diğer etkinlikleri de bahçede yapmak isteme	26	12,2
Bahçe kullanımını salgın öncesi dönemdeki gibi tercih etme	50	23,5

Tablo 8 incelendiğinde Covid-19 salgını sonrasında çocukların okul bahçesinde zaman geçirme istekleri sırasıyla hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkmak (%31,5), bahçede daha fazla zaman geçirmek (%31,0), bahçe kullanımını salgın öncesi dönemdeki gibi tercih etme (%23,5), sınıf içi diğer etkinlikleri de bahçede geçirmek (%12,2) ve sınıfta masa başı etkinlikleri tercih etme (%1,9) şeklindedir. Buna göre en fazla tercih edilen seçenek “Hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkmak isteme” iken en az tercih edilen “Sınıfta masa başı etkinlikleri tercih etme” davranışıdır.

Yedinci Probleme İlişkin Bulgular

Yedinci problem doğrultusunda “Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında öğretmenlerin görüşlerine göre veli ve idarecilerin bahçe kullanımına bakış açılarında anlamlı bir şekilde değişim var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan aşağıda maddeler ile incelenmiştir.

1. Covid-19 salgını öncesinde bahçe kullanımı konusunda karşılaştığımız veli görüş ve istekleri nelerdi?
2. Covid-19 salgını sonrasında bahçe kullanımı konusunda karşılaştığımız veli görüş ve istekleri nelerdir?
3. Covid-19 salgını öncesinde okulda dış mekân kullanımı konusunda okul idarenizin görüş ve istekleri ne şekildeydi?
4. Covid-19 salgını sonrasında okulda dış mekân kullanımı konusunda okul idarenizin görüş ve istekleri ne şekildedir?

Velilerin Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında bahçe kullanımı konusundaki görüş ve isteklerinin seçilmesine ait frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar test sonucu Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Velilerin Bahçe Kullanımına İlişkin Görüş ve İsteklerin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki-Kare)	p
	f	%	f	%		
Bahçede geçirilen zamanı boşa harcanan vakit olarak görme	24	11,3	15	7,0	0,754	0,108
Çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etme	91	42,7	61	28,6	14,500	0,000*
Çocukların hasta olmalarından korkma	146	68,5	99	46,5	29,803	0,000*
Çocukların sınıf içinden çok bahçede zaman geçirmelerini isteme	32	15,0	55	25,8	11,256	0,001*
Hava şartları kötü olsa bile çocukların her gün temiz hava almalarını isteme	27	12,7	40	18,8	3,512	0,061
Bahçede hareketli oyunlara daha fazla yer verilmesini isteme	36	16,9	45	21,1	1,422	0,233
Sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılmasını isteme	16	7,5	67	31,5	39,638	0,000*
Diğer istek/görüş	3	1,4	3	1,4	0,000	1,000

* $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 9'a göre öğretmen görüşlerine göre velilerin bahçe kullanımına ilişkin görüş ve istekleri incelendiğinde, Covid-19 salgını öncesi için en çok seçilen neden çocukların hasta olmalarından korkma (f=146), en az tercih edilen neden ise istek/görüşlerdir (f=3). Covid-19 öncesi diğer istek/görüş ise hiçbir isteğinin olmaması ve kıyafetlerinin kirlenmemesidir. Diğer istek/görüş dışında en az seçilen seçenek sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılmasını istemedir (f=16). Covid-19 salgını sonrası için ise en çok seçilen neden frekans değeri düşse de yine çocukların hasta olmalarından korkma (f=99), en az tercih edilen neden ise diğer isteklerdir (f=3). Covid-19 sonrası diğer istek/görüş ise kıyafetlerinin kirlenmemesidir. Diğer istek/görüş dışında en az

seçilen seçenek bahçede geçirilen zamanı boşa harcanan vakit olarak görmeleridir (f=15).

Bu istek/görüşlerin her birinin ayrı ayrı Covid-19 salgını öncesi ve sonrası seçilip seçilmemelerine göre istatistiksel olarak farklılaşma durumları McNemar testi ile incelenmiştir. Buna göre çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etme ($\chi^2 = 14,500; p < 0,05$), çocukların hasta olmalarından korkma ($\chi^2 = 29,803; p < 0,05$), çocukların sınıf içinden çok bahçede zaman geçirmelerini isteme ($\chi^2 = 11,256; p < 0,05$) ve sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılmasını isteme ($\chi^2 = 39,638; p < 0,05$) görüş ve isteklerinin Covid-19 öncesi ve sonrasına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür.

Öğretmen görüşlerine göre okul idaresinin Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında dış mekân kullanımı konusundaki görüş ve isteklerinin seçilmesine ait frekans ve yüzde dağılımları ile McNemar test sonucu Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okul İdaresinin Dış Mekân Kullanımına İlişkin Görüş ve İsteklerinin Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrasına Göre Karşılaştırılması

Alt Kategori	C-19 Öncesi		C-19 Sonrası		χ^2 (Ki-Kare)	<i>p</i>
	F	%	f	%		
Olumsuz veli tutumlarından dolayı öğretmenlerin dış mekânı daha az kullanmalarını isteme	27	12,7	17	8,0	1,099	0,041*
Çocukların bahçede oynadığı zamanı boş geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görme	21	9,9	11	5,2	1,099	0,041*
Çocukların bahçede serbest oyun oynadıkları zaman, öğretmenlerin yeterli takip ve denetimi sağlayamadıklarını düşünme	24	11,3	18	8,5	0,560	0,286
Okul bahçesindeki eğitim uygulamalarını desteklemek için gerekli düzen ve materyal desteğini sağlama	108	50,7	106	49,8	0,029	0,864
Etkinlik uygulamalarında daha fazla dış mekâna yer verilmesi için teşvik etme	96	45,1	105	49,3	1,306	0,253
Sınıfı havalandırmak için öğretmenleri dış mekân kullanımına teşvik etme	61	28,6	99	46,5	21,39	0,000* 1
Diğer İstek/Görüş	8	3,8	6	2,8	0,693	0,687

* $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Verilen yüzde değerleri ilgili istek ve görüşün seçilmesinin tüm kişilere oranını ifade etmektedir. Görüşlerin toplam içinde oranı değildir.

Tablo 10'a göre öğretmen görüşlerine göre okul idaresinin dış mekân kullanımındaki görüş ve istekleri incelendiğinde, Covid-19 salgını öncesi için en çok seçilen neden okul bahçesindeki eğitim uygulamalarını desteklemek için gerekli düzen ve materyal

desteğini sağlama (f=108), en az tercih edilen neden ise diğer istek/görüşlerdir (f=8). Covid-19 öncesi diğer istek/görüşler ise hiçbir istek ve engelleme olmaması, bahçe kullanımını desteklediklerinin söylenmesine rağmen eleştirel yaklaşılmasıdır. Diğer istek/görüş dışında en az seçilen seçenek çocukların bahçede oynadığı zamanı boş geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görmedir (f=21). Covid-19 salgını sonrası için ise en çok seçilen neden yine okul bahçesindeki eğitim uygulamalarını desteklemek için gerekli düzen ve materyal desteğini sağlama (f=106), en az tercih edilen neden ise diğer istek/görüşlerdir (f=6). Covid-19 sonrası diğer istek/görüşler ise beklenti ve isteklerinin olmamasıdır. Diğer istek/görüş dışında en az seçilen seçenek yine bahçede geçirilen zamanı boşa harcanan vakit olarak görmeleridir (f=11).

Bu istek/görüşlerin her birinin ayrı ayrı Covid-19 salgını öncesi ve sonrası seçilip seçilmemelerine göre istatistiksel olarak farklılaşma durumları McNemar testi ile incelenmiştir. Buna göre olumsuz veli tutumlarından dolayı öğretmenlerin dış mekân daha az kullanmalarını isteme ($\chi^2 = 1,099$; $p < 0,05$), çocukların bahçede oynadığı zamanı boş geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görme ($\chi^2 = 1,099$; $p < 0,05$) ve sınıfı havalandırmak için öğretmenleri dış mekân kullanımına teşvik etme ($\chi^2 = 21,391$; $p < 0,05$) görüş ve isteklerinin Covid-19 öncesi ve sonrasına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür.

Sekizinci Probleme İlişkin Bulgular

Sekizinci problem doğrultusunda “Covid-19 salgını sonrasında okul bahçelerinde değişiklikler yapılmış mıdır? Yapılan değişiklikler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem Covid-19 DMKA’da yer alan “Covid-19 salgınının ortaya çıkmasından sonra okulunuzun bahçe düzenlenmesinde farklılıklar oldu mu? Eğer olduysa hangi değişiklikler oldu?” maddeleri ile incelenmiştir. Bu kapsamda öğretmen yanıtlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Covid-19 Salgını Sonrasında Okul Bahçelerinde Değişiklik Olma Durumu

Alt Kategori	f	%
Evet	70	32,9
Hayır	143	67,1

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin %32,9'u Covid-19 salgını sonrasında okul bahçelerinde değişiklik olduğunu belirtmiştir. Yapılan değişikliklerin neler olduğuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Covid-19 Salgını Sonrasında Okul Bahçelerinde Yapılan Değişiklikler

Alt Kategori	f	%
Sınıf içinde uygulanan etkinlikleri (sanat, okuma-yazma çalışmaları vb.) okul bahçesinde uygulamaları için materyal temini	45	21,1
Okul bahçesinde mesafe kurallarına göre park oyuncakları yeniden dizaynı	30	14,1
Sınıflar için mesafe kurallarına uygun açık hava etkinlik alanları oluşturulması	37	17,4
Bahçede daha çok zaman geçirmemiz için yeşil alanlar oluşturulması	32	15,0
Diğer Değişiklikler	3	1,4

Verilen yüzde değerleri ilgili değişikliğin seçilmesinin tüm kişilere oranını ifade etmektedir. Görüşlerin toplam içinde oranı değildir.

Tablo 12’ye göre en çok tercih edilen değişiklik sınıf içinde uygulanan etkinlikleri (sanat, okuma-yazma çalışmaları vb.) okul bahçesinde uygulamamız için materyal (masa\sandalye\şemsiye v.b) temini (f=45) iken en az tercih edilen diğer değişikliklerdir (f=3). Diğer değişiklikler; temizlik konusunda okul bahçesine önem verilmesi , okul bahçesini tek sınıf olarak kullanıyoruz, anasınıfı projesi için oluşturulan bahçe öğretmenlere sigara içme alanı olarak tahsis edildi” şeklinde belirtilmiştir. Diğer

değişiklikler dışında en az tercih edilen değişiklik okul bahçesinde mesafe kurallarına göre park oyuncaklarının yeniden dizaynıdır.

4.2. Tartışma

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin Covid-19 salgını bağlamında okul bahçesi kullanımına yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu 222 okul öncesi öğretmeni tarafında yanıtlanmış ve 213 öğretmenin formu geçerli sayılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizi ile araştırmanın alt problemlerine yanıt aranmıştır. Elde edilen bulgular literatür ve yapılan diğer araştırmalar eşliğinde tartışılmıştır.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası için iki kategoride sorulan “okul bahçesine çıktığınızda kullanım süreniz genelde ne kadardır” sorusuna verilen yanıtlar karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Covid-19 salgını sonrası “16-30” dakika kategorisinde düşüş görülürken, “31-45” ve “46 dakikadan daha fazla” kategorilerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Küçükkurt (2021), yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin bahçede geçirdikleri sürenin değişkenlik gösterdiği ve bunun da mevsimsel koşullara ve hava şartlarına bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Firdevs Burçak (2018) “Okul öncesi eğitim ortamlarındaki dış mekan kalitesi ile dış mekan ortamlarına ilişkin öğretmen algıları ve kullanımlarının belirlenmesi” isimli çalışmasında kalitesi yüksek dış mekan eğitim ortamlarında öğretmenlerin daha fazla vakit geçirdikleri sonucuna ulaşarak, dış mekan eğitim ortamlarının kalitesinin öğretmenlerin dış mekanları kullanım sürelerine etkisi olduğunu belirlemiştir. Literatürde Covid-19 salgını sonrası dış mekan kullanım süreleriyle ilgili bir araştırma bulunmadığı için karşılaştırma yapılamamıştır. Ancak bu araştırma sonucunda öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrasında dış mekan kullanım sürelerinin arttığı görülmektedir. Araştırma sonucunda Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin dış mekanlara daha fazla önem verdikleri ve gün içerisinde dış mekanlarda daha fazla zaman geçirdikleri rahatlıkla söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası olarak iki kategoride sorulan “öğrencileriniz ile birlikte okul bahçesini ne sıklıkla kullanıyordunuz?” sorusuna verilen yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Covid-19

salgını sonrası okul bahçesini “haftada 1 kez” ve “haftada 2-3 kez” kategorilerinde azalma olduğu, “her gün” kategorisinde artış olduğu gözlemlenmektedir. Küçük Kurt (2021), çalışmasında öğretmenlerin çoğunluğunun haftada 2-3 kez bahçe kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin okul bahçelerini genel olarak hava koşullarının elverişli olduğu zamanlarda kullandıkları Mayrand ve Waters (2007) tarafından belirtilmiştir. Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin bahçe kullanım sıklıklarında yaşanan artışın dış mekan kullanımının öneminin öğretmenler tarafından daha iyi anlaşıldığı ve hava koşullarına ve mevsimsel şartlara rağmen her gün kullanılmaya başlandığı söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası olarak iki kategoride sorulan “günlük planlarınızda açık alan kullanımına ne kadar yer veriyordunuz?” sorusuna alınan yanıtlar karşılaştırıldığında arada anlamlı fark olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını sonrası “haftada 1 kez” kategorisinde azalma, “haftada 2-3 kez” ve “her gün” kategorilerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin günlük planlarında açık alan kullanımına daha fazla yer verdiği görülmektedir. Çelik (2012), yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin görev yaptıkları okul bahçeleri iyi tasarlanmış bile olsa, öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyeti için okul bahçelerini tercih etmediği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu araştırma ile öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrasında dış mekanları artık eğitim-öğretim faaliyetleri içinde kullandıkları görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası için iki kategoride sorulan “açık alan kullanmayı tercih etme nedenlerinizden 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3’ü işaretleyin” sorusuna alınan cevaplar karşılaştırılmıştır. Covid-19 salgını öncesi ve sonrası için verilen cevaplarda “çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak” ve “yaparak, yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirmek” kategorileri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin açık alan kullanma tercih nedenlerinde Covid-19 salgını sonrası “çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak” kategorisinde artış olmuşken, “yaparak, yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirme” kategorisinde azalma olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını döneminde salgınla mücadele kapsamında alınan önlemler çocukların evde kalmalarına, hareketlerinin kısıtlanmasına

neden olmuştur (Aral, Aysu ve Kadan, 2020). Öğretmenlerin salgın sürecinde yaşanan kısıtlamalardan sonra çocukları daha fazla kapalı alanlarda bulundurmamak istemedikleri sonucuna ulaşılabilir. Covid-19 salgını ile birlikte virüsün açık alanda yayılma hızının daha düşük olduğu düşünülürse, bundan dolayı da öğretmenlerin çocukların uzun süre kapalı alanda bulunmamalarını istedikleri söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası olarak iki kategoride sorulan “okul bahçesi kullanımınızı olumsuz olarak etkileyen nedenlerinizden 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3’ü işaretleyin ” sorusuna alınan yanıtlar karşılaştırılmıştır. Araştırmada Covid-19 salgını sonrası “çocukların üşütüp hasta olması” kategorisinde artış olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en büyük endişelerinin de çocukların üşütüp hasta olması olduğu yapılan diğer çalışmalarda belirtilmiştir (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012; Küçükkurt, 2021; Yıldırım, 2017). Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin bu endişesinin daha da arttığı araştırma sonucunda görülmektedir. Küçükkurt (2021) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlere yöneltilen “veliler tarafından herhangi bir kısıtlamaya maruz kalıp kalmadıkları” sorusuna verilen yanıtların analizinde öğretmenlerin veliler tarafından kısıtlamalara tabi tutuldukları sonucuna ulaşmıştır. Kısıtlama sebeplerinin de çocukların düşüp yaralanması ve üşütüp hasta olması olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma da araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Öğretmenlerin Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında açık alan kullanımını olumsuz etkileyen nedenler önem sırasına göre, çocukların düşüp yaralanması, çocukların üşütüp hasta olması, velilerin olumsuz tutumları olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin hava şartlarından dolayı yaşadığı endişeler nedeni ile dış mekanları genelde iyi havalarda tercih etmeleri, soğuk havalarda dış mekanları kullanmamaları diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası olarak iki kategoride sorulan “çocuklar okul bahçesinde hangisini daha çok tercih ediyordu?” sorusuna alınan yanıtlarda öğrencilerin Covid-19 salgını öncesinde ve sonrasında okul bahçesindeki oyun tercihlerinde anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Covid-19 salgını sonrasında çocukların oyun tercihlerinden “serbest oyun” ve “gözlem yapma” kategorilerinde artış görülmektedir. Serbest oyun kavramının, çocukların problem çözme becerileri ve kişilik gelişimi dahil birçok alanda olumlu katkısı olduğu

bilinmektedir (Aral, 2016). Covid-19 salgını ile birlikte çocukların serbest oyun oynamaları, sosyal mesafe ve hijyen kuralları ile birlikte bazı kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Covid-19 salgını ile birlikte çocuklar için “serbest oyun” daha önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Evcen (2021) pandemi döneminde çocukların oyun hakları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada, öğretmenler pandemi döneminde çocukların yeterli miktarda oyun oynayamadıklarını düşündüklerini belirtmiştir. O’Keeffe ve McNally (2021), Covid-19 salgını sonrasında iç mekânlarda oynanan oyunların dış mekâna taşındığını belirtmiştir. Yapılan bu araştırmanın da mevcut çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını sonrası çocukların dış mekânlarda serbest oyun oynamaya ihtiyaçları olduğu ve bu durumun öğretmenler tarafından fark edildiği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlere sorulan “Covid-19 salgını sonrası çocukların bahçe kullanım isteği ne yönde değişmiştir?” sorusunda en fazla “hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkmak isteme” ve “bahçede daha fazla zaman geçirmek isteme” şıklarına yanıt verilmiştir. Covid-19 salgını ile birlikte yaşanan kısıtlamalar, sosyal izolasyon ve evde kalma süreçlerinden en fazla etkilenen yaş grubu çocuklar olmuştur. Okulların kapanması ile arkadaşlarından ve sosyal hayatlarından uzaklaşarak ev ortamında vakit geçirmek zorunda kalmışlardır. Öztürk, Kuru ve Yıldız (2020), covid-19 salgını öncesinde gün içerisinde sıradan bir eylem olarak gerçekleştirdiğimiz dışarı çıkmak, dışarıda olmanın bireyler ve çocuklar açısından ne kadar önemli ve gerekli bir eylem olduğu salgın sürecinde büyük bir farkındalık yarattığını belirtmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularında bu görüşü desteklediği görülmektedir. Yapılan bu araştırmada çocukları salgın döneminde yaşadıkları karantina sürecinden sonra daha fazla dış mekânlarda bulunmak istedikleri söylenebilir.

Araştırmada Covid-19 salgını öncesi ve sonrası olarak iki kategoride sorulan “bahçe kullanımı konusunda karşılaştığınız veli istek ve görüşleri nelerdi?” sorusunda veli görüş ve isteklerinde farklılık olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını sonrasında “çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etme”, “çocukların hasta olmalarında korkmaları” kategorilerinde düşüş görülmektedir. Küçük Kurt (2021), araştırmasında okul öncesi öğretmenlere yöneltilen “veliler tarafından bahçe kullanım konusunda karşılaştığınız kısıtlamalar” nelerdir sorusuna

alınan yanıtlarda, çocukların üşütüp hasta olması ve düşüp yaralanması cevaplarını almıştır. Kalburan (2014), dış mekana yönelik ebeveyn görüşlerini incelediği çalışmada, ebeveynlerin dış mekan oyunlarına yönelik kaygılarının çocukların düşüp yaralanması, yabancıların çocuklara zarar vermesi gibi nedenler olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalar, yapılan çalışmada Covid-19 salgını öncesi alınan yanıtlarla benzerlik göstermektedir. Araştırmada Covid-19 salgını sonrasında velilerin görüşlerinde değişiklik olduğu görülmekte, “çocukların sınıf içinden çok bahçede zaman geçirmelerini isteme”, “sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin kullanımını isteme” kategorilerinde artış görülmektedir. Küçükkurt (2021), araştırmasında öğretmenlerin dış mekan kullanım konusunda velilerden aldığı destekleri belirttiği çalışmada almış olduğu yanıtlarda; velilerin Covid-19 salgınından dolayı çocukların açık alanlarda zaman geçirmesinin gerektiğine inandıklarını ve bahçede zaman geçirdiklerinde çocukların çok eğlendiklerini ve bu zamanın sosyal hayatlarını etkileyeceğini düşündüklerini belirtmiştir. Yapılan bu araştırma sonucunda Covid-19 salgını ile birlikte dış mekan kullanımında velilerin kaygılarının azalma eğiliminde olduğu ve dış mekan kullanımının öneminin veliler tarafından anlaşıldığı söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlere Covid-19 salgını öncesi ve sonrası şeklinde iki kategoride sorulan “okulda dış mekan kullanımını konusunda okul idarenizin görüş ve beklentileri ne şekildedir?” sorusuna alınan yanıtlarda anlamlı fark görülmektedir. Covid-19 salgını sonrası verilen yanıtlarda “olumsuz veli tutumlarından dolayı öğretmenlerin dış mekanı daha az kullanmalarını isteme” ve “çocukların bahçede oynadığı zamanı boşa geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görme” kategorilerinde azalma görülmektedir. Tuğrul, Boz, Uludağ, Metin Aslan, Sevimli Çelik ve Çapan (2019), çalışmalarında okul idarecilerinin ve velilerin okul içinde oynanan oyunlarda öğretmenlere müdahale ve taleplerde bulduklarını belirtmişlerdir. Okul idarecilerin okul içerisinde gürültülü ve hareketli oyunlar oynanmasına izin vermedikleri, velilerin ise oyun süresinin azaltılmasını ve bu süre yerine çocuklara okuma yazma çalıştırılmasını istedikleri çalışmaya katılan öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Küçükkurt (2021), çalışmada, okul idaresi tarafından bahçe kullanımındaki kısıtlama nedenlerinin; öğrencilerin hasta olması, güvenlik endişeleri ve velilerden gelebilecek olumsuz geri dönüşler olduğunu belirtmiştir. Yapılan çalışma ve bu araştırmadaki Covid-19 salgını öncesi verilen yanıtlar birbiriyle örtüşmektedir. Bu araştırmada Covid-19 salgını sonrasında “sınıfı

havalandırmak için öğretmenleri dış mekan kullanımına teşvik etme” kategorisinde artış görülmektedir. Küçük Kurt (2021), çalışmasında öğretmenlerin okul idaresinden almış oldukları desteklerin sebebini, Covid-19 salgını nedeniyle çocukları çok fazla kapalı mekanlarda bulunmaları yerine açık havada zaman geçirmelerini istemelerine bağlamışlardır. Bu araştırmadaki Covid-19 salgını sonrası verilen yanıtlar Küçük Kurt’un (2021) çalışmasını destekler niteliktedir.

Araştırmada öğretmenlere “Covid-19 salgını sonrası okulunuzun bahçe düzenlenmesinde farklılıklar oldu mu?” ve “cevabınız evet ise nasıl bir değişiklik yapılmıştır” soruları yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 70 kişi Covid-19 salgını sonrası bahçelerinde değişiklik yapıldığını belirtmiştir. Yapılan değişiklik kategorisinde en fazla yanıt sınıf içinde uygulanan etkinlikleri (sanat, okuma-yazma çalışmaları vb.) okul bahçesinde uygulamamız için materyal (masa, sandalye, şemsiye v.b) temini cevabı verilmiştir. Araştırmada Covid-19 salgını ile birlikte eğitim-öğretim faaliyetlerinin dış mekanda uygulandığı görülmektedir. Alat, Akgümüş, Cavalı (2017), yapmış oldukları çalışmada öğretmenler tarafından güzel havaların bahçeye çıkarılma sebebi olarak algılandığını, bunun dışında açık alanların eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek amaçlı kullanılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu araştırma ile dış mekanların da artık eğitim-öğretim faaliyetlerine yönelik kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Düşünülenin aksine sınıf içinde çocuklar açık alanlara oranla daha fazla mikrop ve bakteriye maruz kalırlar (Bilton, 2010). Covid-19 salgınında virüsün açık alanlarda yayılımının daha az olduğunun anlaşılması dış mekanların eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanımında etkili olduğu söylenebilir. Araştırmada Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin açık alan kullanımına daha fazla yer verdiği ve etkinlikleri uygulamak için de bahçe düzenlemelerinde değişikliğe gidildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Özet

Bu araştırma covid-19 salgını bağlamında okulöncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinde farklılaşma olup olmadığını incelemek amacı ile yapılmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 222 okul öncesi öğretmenin vermiş olduğu yanıtlardan oluşmaktadır. Veriler analiz edilirken 9 öğretmenin verdiği yanıtlar geçersiz sayılarak, 213 öğretmenin verdiği yanıtlar üzerinden hesaplama yapılmıştır. Veriler gerekli analizlerin yapılabilmesi amacıyla istatistik paket programa aktarılmıştır. Yanıtların yüzde frekans dağılımları hesaplanarak, görüşlerin farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla McNemar ve McNemar-Bowker testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin covid-19 salgını sonrası dış mekan kullanım süre ve sıklıklarında artış olduğu ve günlük planlarında dış mekanlara daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin covid-19 salgını sonrası açık alan kullanma nedenlerinin çocukların uzun süre kapalı alanda bulunmamalarını sağlamak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin açık alan kullanımının olumsuz etkileyen gerekçeleri incelendiğinde, anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu gerekçeler Covid-19 salgını öncesi ve sonrası için en önemli, orta ve daha az şekilde sırası ile çocukların düşüp yaralanması, çocukların üşütüp hasta olması ve velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları seçenekleri olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin okul bahçesindeki en çok tercih ettiği etkinliklerin Covid-19 öncesi ve sonrası biçiminde incelendiğinde, Covid-19 salgını sonrası park kullanımında düşüş olurken , serbest oyun ve etkinlik uygulamalarında artış olmuştur. Çocukların okul bahçesindeki oyun tercihleri Covid-19 öncesi ve sonrası biçiminde incelendiğinde, Covid-19 salgını sonrası kurallı oyunlar için değişiklik olmadığı, park kullanımında düşüş gözlemlenirken, gözlem yapma ve serbest oyunların yükseldiği görülmüştür. Çocukların okul bahçesindeki en fazla gözlenen davranışları Covid-19 salgını öncesinde ve sonrası biçiminde incelendiğinde, Covid-19 salgını sonrası koşmalı, atlamalı hareketli oyunlar oynama isteğinin ve salıncak, kaydırak vb.

gibi araçlarda oynama isteğinde düşüş olduğu buna karşın kurallı oyunlardan çok yapılandırılmamış oyunlar oynama isteğinin yükseldiği görülmüştür. Covid-19 salgını sonrasında çocukların okul bahçesinde zaman geçirme istekleri sorusuna verilen yanıtlarda en çok tercih edilen “hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkma isteği” olmuştur. Velilerin bahçe kullanım istek ve görüşlerinde Covid-19 salgını sonrasında “çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etme”, “çocukların hasta olmalarında korkma” seçeneklerinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Velilerin Covid-19 salgını sonrası “sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılmasını isteme” seçeneği de anlamlı bir fark görülen bulgular arasındadır. Covid-19 salgını sonrası okul idaresinin de dış mekan kullanımındaki görüş ve isteklerinde “sınıfı havalandırmak için öğretmenleri dış mekan kullanımına teşvik etme” seçeneğinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Covid-19 salgını sonrasında okul bahçelerinde yapılan değişikliklerde “sınıf içinde uygulanan etkinlikleri (sanat, okuma, yazma, çalışmaları vb.) okul bahçelerinde uygulamaları için materyal temini” seçeneği en fazla tercih edilen seçenek olmuştur. Araştırma sonucunda dış mekanların öneminin salgın sonrasında öğretmen, veli ve okul idaresi tarafından daha iyi anlaşıldığı velilerin dış mekanların kullanımında endişelerinde azalma olduğu ve öğretmenlerin dış mekanları daha fazla kullandığı görülmüştür.

5.2. Yargı

Yapılan bu araştırma Covid-19 salgını sonrasında dış mekan kullanımında öğretmenlerin görüşlerine göre okul idarecilerinin ve velilerin görüşlerinde değişiklik olduğunu ortaya koymuştur. Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin görüşlerine göre velilerin dış mekanlarda çocukların hasta olmalarından eskisi kadar korkmadıkları, çocuklarının dış mekanlarda daha fazla zaman geçirmelerini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum dış mekanların daha fazla kullanılması için umut verici bir durum olduğu ve Covid-19 salgını sonrası dış mekanlara öğretmenler, okul idarecileri veliler tarafından daha fazla önem verildiği ve dış mekanların öneminin toplumun tüm kesimleri tarafında daha iyi anlaşıldığı söylenebilir. Araştırmada Covid-19 salgını sonrası öğretmenlerin bahçe kullanım sürelerinde ve sıklıklarında artış olduğu görülmüştür. Covid-19 salgını sonrasında dış mekan kullanımı konusunda velilerin ve okul idarecilerinin endişelerinin azalması, okul idarecilerinin öğretmenleri dış mekan

kullanımı konusunda teşvik etmesi, öğretmenlerin dış mekan kullanım sürelerine sıklıklarına ve günlük planlarında dış mekanlar etkinliklerine daha fazla yer vermelerini sağladığı elde edilen sonuçlarda söylenebilir. Covid-19 salgını ile birlikte bazı okul bahçelerinde değişiklikler yapıldığı, sınıf içi etkinliklerin dışarıda uygulanması için materyaller temin edildiği araştırma ile ortaya konmuştur.

Yapılan birçok araştırmada (Clements, 2004; Maynard, Waters, 2007; Valentine, McKendrick, 1997; Wilson, 2008) öğretmenlerin dış mekanların çocuklar için önemini ve bu mekanların çocuklara olan katkılarını bildiklerini fakat yaşadıkları endişelerden dolayı bu mekanları daha az kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma ile covid-19 salgını sonrası dış mekanların öneminin daha iyi anlaşıldığı ve bu bağlamda okul öncesi öğretmenleri tarafından dış mekanların daha fazla kullanılmaya başlandığı, öğretmenlerin görüşlerine göre velilerin, okul idarecilerinin dış mekanlarla ilgili endişelerinin azaldığı ve dış mekanlara daha fazla önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin Covid-19 salgını sonrasında dış mekanları daha fazla kullandıkları fakat hala veli tutumlarından dolayı endişeleri olduğu görülmektedir. Velilerin bu tutumlarını gidermek adına, velilere dış mekanın önemine ve çocuğa sağladığı faydalara yönelik eğitim ve seminerler verilebilir.
- Öğretmenler, velileri dış mekanda uyguladıkları etkinliklere davet ederek, velilerin süreci gözlemlemesini var ise endişelerinin giderilmesini sağlayabilir.
- Yapılan araştırmada Covid-19 salgını sonrasında bazı okul bahçelerinde etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla materyal temin edildiği görülmüştür. Bu doğrultuda okul bahçelerinde eğitsel amaçlı açık alan sınıfları oluşturulabilir.
- Yapılan bu çalışma Covid-19 salgını sonrası çocukların okul bahçelerinde daha fazla vakit geçirmek istediklerini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda okul bahçelerinin peyzaj tasarımına daha fazla önem ve özen gösterilerek yeşil alanlara daha fazla yer verilebilir.

- Yapılan bu araştırma İstanbul ili içindeki öğretmenler ile sınırlıdır. Araştırma kapsamı genişletilerek farklı illerdeki öğretmen görüşleri de alınabilir.
- Yapılacak olan araştırma köy ve kentlerde görev yapan öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması şeklinde genişletilerek yapılabilir.
- Araştırma ilkokul bünyesinde çalışan öğretmenlerin görüşleri ve anaokulunda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırılması şeklinde yapılabilir.
- Yapılan bu araştırmada demografik bilgilere yönelik karşılaştırma yapılmamıştır. Araştırma öğretmenlerin demografik bilgileri genişletilerek ve karşılaştırma yapılarak gerçekleştirilebilir.
- Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin Covid-19 hastalığı geçirip geçirmediikleri sorulmamıştır. Araştırma Covid-19 hastalığı geçiren ve geçirmeyen öğretmenlerin dış mekan kullanımına yönelik görüşlerinin karşılaştırılması şeklinde gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akoğlu, G., ve Karaaslan, B. T. (2020). Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-103.
- Aksoy, Y., ve Akpınar A. (2012). Yeşil alan kullanımı ve yeşil alan gereksinimi üzerine bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(20), 81-96.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö., ve Cavalı, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen tutum ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Algan, H., ve Uslu, C. (2009) ilköğretim Okul bahçelerinin tasarlanmasına paydaş katılımı: adana örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 129-140.
- Al-Khalaileh, E. A. (2004). Understanding Children's Environments: The Effect of Outdoor Physical Environments on Children's Activities and Quality of Life Within Al-Wihdat Palestinian Refugee Camp and Environs in Amman, Jordan.
- Altuntaş Yılmaz, N. (2020). Yükseköğretim kurumlarında covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 15-20.
- Arabacı, N., ve Çıtak, Ş. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların “oyun” ve “açık alan (bahçe)” etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 11(21), 28-43.
- Aral, N., Aysu, B., ve Kadan, G. (2020). Covid 19 sürecinde çocuklar: gelişimsel ihtiyaçlar ve öneriler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 360-379.

- Aral, N., Kandır, A.İ., ve Can Yaşar, M. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları. İstanbul: Yapa yayınları.
- Aral, N., ve Doğan-Keskin, A. (2018). Examining 0-6 year olds use of technological devices from parents of view. *The Turkish Journal on Addiction*, 5(2), 317-348.
- Arslan, M. (2015). Çocukların Şehri Üzerine. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği.
- Artan, İ, Alisinanoğlu, F., Akay D., İbiş, E., Yükçü, Ş. B., ve Uslu, A. E. I. (2017). Türkiye’de oyun sokakları üzerine bir inceleme: Ankara ve İstanbul örnekleri. *International E-Journal of Advances in Education*, 3(7), 87.
- Aslan, F. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekan Tasarımında Çocukların Beklentilerinin Belirlenmesi*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 35-41.
- Ata, S. (2016). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dış Mekanda Oyun Uygulamaları ve Çocukların Dış Mekanda Oyun Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atmaca, F., Kuru ,G., ve Öztürk, E. D. (2020). Öğretmen ve okul yöneticisi perspektifinden dış mekân oyun alanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(3), 1273-1287.
- Ay Yalçın, F. (2015). *A Crosscultural Study On Outdoor Play: Parent And Teacher Perspectives*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ayaşlıgil, T., ve Turan, Ş. (2009). Okul yeşil alanlarının kent yaşam kalitesinde önemi. *21. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı*, 278-282.

- Aydın, A., Bakırcı, H., ve Ürey, M. (2012). Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik sınıf öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(193), 214-231.
- Babaroğlu, A. (2018). Eğitim ortamları açısından okul öncesi eğitim kurumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1313-1330.
- Bağlı, M. T. (1996). *5 ve 7 Yaş Kız ve Erkek Çocuklarının Çocuk Bahçelerindeki Oyun Araçlarında Gözlemlenen Sosyal Etkileşimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Barber, J. P., Muran, J. C., McCarthy, K. S., ve Keefe, J. R. (2013). Research on dynamic therapies. *Bergin and Garfield's Handbook of Psychotherapy and Behavior Change*, 6, 443-494.
- Bilton, H. (2010). Outdoor learning in the early years: Management and innovation. *Routledge*. <https://doi.org/10.4324/9780203860137>
- Bradley, L. K. (1995). Tierra Buena: The creation of an urban wildlife habitat in an elementary school in the inner city. *Children's Environments*, 245-249.
- Brink, G., Hall, M., Shewmaker, G., Undersander, D., Martin, N., ve Walgenbach, R. (2010). Changes in alfalfa yield and nutritive value within individual harvest periods. *Agron. J.*, 102(4), 1274-1282.
- Brom, C., Lukovsky, J., Gregor, D., Hannemann, T., Strakova, J., Svoricek, R. (2020). Mandatory home education during the COVID19 lockdown in the Czech Republic: A rapid survey of 1st–9th graders' parents. *Researchgate*. <https://www.researchgate.net/publication/340738244>.
- Brynjegard, S. (2001). School Gardens: Raising Environmental Awareness in Children.
- Budak, F., ve Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.

- Burçak, F. (2018). *Okul Öncesi Eğitim Ortamlarındaki Dış Mekân Kalitesi Dış Mekan Ortamlarına İlişkin Öğretmen Algıları ve Kullanımlarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, T., ve Doğtaş, S. (2015). İlköğretim çağındaki çocukların açık yeşil alan kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi: Çanakkale örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 12(2), 57-66.
- Chakravarthi, S. (2009). *Preschool Teachers' Beliefs And Practices Of Outdoor Play And Outdoor Environments*. (Unpublished Phd Thesis), Greensboro: University of North Carolina.
- Christie, J. F., ve Wardle, F. (1992). How much time is needed for play?. *Young Children*, 47(3), 28-33.
- Civelek, P., ve Akamca Özyılmaz, G. (2018). Açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2011-2020.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68-80.
- Çaykuş, E. T., ve Çaykuş, T. M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: Ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 95-113.
- Çelik, A. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.

- Çetken, H. Ş., ve Sevimli Çelik, S. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunlarına karşı bakış açılarının incelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(2), 318-341.
- Çevik, M. S. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumları dış mekânlarının kaza unsurları açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davies, M. (1997). The teacher's role in outdoor play: Preschool teachers beliefs and practices. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, 1, 10-20.
- Debord, K., Moore, R. C, Hestenes, L. L., Cosco, N., ve McGinnis, J. R (2005). The Preschool Outdoor Environment Assessment Scale. Lewisville, NC: Kaplan Early Learning.
- Demiriz, S., ve Ulutaş, İ. (2001). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki fen ve doğa etkinlikleri ile ilgili uygulamaların belirlenmesi. *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Derman, M. T., ve Başal, H. A. (2010). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretimde niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569.
- Di Giuseppe, M., Miniati, M., Miccoli, M., Ciacchini, R., Orrù, G., Lo Sterzo, R., Di Silvestre, A., ve Conversano, C. (2020). Defensive responses to stressful life events associated with cancer diagnosis. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 8(1), 1-22.
- Dikbıyık, N. A. (2021). Çocuğun deneyimlediği mekan üzerinde sokağın etkisi. *International Congress on Scientific Advances*, 262-270.
- Dilbil, A., ve Başaran, Z. (2017). Effect of schoolyard playgrounds on development and school attachment levels of children. *Universal Journal of Educational Research*, 5(12A), 144-151.

- Duman, G., ve Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 64-81.
- Dyment, J. ve Coleman, B. (2012). The intersection of physical activity opportunities and the role of early childhood educators during outdoor play. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37 (1), 90-98.
- Evcen, S. N. (2022). *Okul Öncesi Dönemde Pandemi Sürecinde Çocukların Oyun Hakkına İlişkin Öğretmen Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Fan, J., Zhou, M., Wei, L., Fu, L., Zhang, X., ve Shi, Y. (2020). A qualitative study on the psychological needs of hospitalized newborns parents during COVID-19 outbreak in China. *Iranian Journal of Pediatrics*, 30(2), e102748. Doi: 10.5812/ijp.102748.
- Francis, C. (1998). *Child Care Outdoor Spaces, People Places: Design Guidelines For Urban Open Space*. New York: John Wiley & Sons.
- Garrick, R. (2004). *Playing Outdoors in the Early Years* (1.baskı). London: Continuum International Publishing Group.
- Gökçe, N., Erdoğan, B. M., Yatmaz, A. K., Avaroğlu, N., ve Çok, Y. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının covid-19 salgın süreci ve etkilerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 101-113.
- Gülay Taşçı, B. (2010). *Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güleş, F. (2013). *Okul Öncesi Eğitimde Fiziksel Çevreye İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Ham, A. (2020). Social and economic impact of the covid-19 and policy options in Honduras. L.P. López-Calva & M. Meléndez (Ed), *The Socio-Economic Implications of the COVID-19 Pandemic: Ideas for Policy Action*, United Nations Development Programme.
- Herrington, S. (2008). Perspectives from the ground: early childhood educators' perceptions of outdoor play spaces at child care centers. *Children, Youth and Environments*, 18(2), 64-8.
- Hopkins, L. (2013). The educational theory of Johann Heinrich Pestalozzi. <https://www.newfoundations.com/GALLERY/Pestalozzi.html>
- İnal, K. (2007). *Çocuğun Örselenen Dünyası* (1. Baskı). Ankara: Sobil Yayıncılık.
- Jatasuriya, Avanthi (2014). Primary caregiver perceptions of preschool activities: understanding the value of outdoor play. Master of Public Health, University of Washington.
- Jiao, W. Y., Wang, L. N., Liu, J., Fang, S. F., Jiao, F. Y., Pettoello-Mantovani, M., ve Somekh, E. (2020). Behavioral and emotional disorders in children during the covid-19 epidemic. *The Journal of Pediatrics*, 221, 264-266.
- Joyce, R. (2012). Ebook: Outdoor Learning: Past and Present. UK: McGraw-Hill Education.
- Kalburan, N. C. (2014). Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokulu bahçelerinin karşılaştırmalı olarak güncellenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(3), 99-113.
- Kandır, A., Özbey, S., ve İnal, G. (2010). Okul Öncesi Eğitimde Program (1) Kuramsal Temeller. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karadağ, A. A., Mutlu, S., ve Sayın, Ş. (2012). Okul bahçelerinin oyun alanı olarak değeri: Düzce kenti örneği. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 8(2), 45-56.

- Karaküçük, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Yöntemler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kelkit, A., ve Özel Esra A. (2003). Çanakkale ili okul bahçelerinin fiziki planlamasının belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 3, 240-246.
- Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okul öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 203-2014.
- Koçyiğit, S.(2012). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Amacı, Önemi ve İlkeleri. R. Zembat (Ed), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Küçükkurt, G. (2021). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Okul Bahçesi Kullanımı ve Bahçede Oyun Oynamaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Little, H., ve Wyver, S. (2008). Outdoor play: Does avoiding the risks reduce the benefits? *Australian Journal of Early Childhood*, 33(2), 33-40.
- Malkoç, S., ve Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanılma durumları. *İlköğretim Online*, 14(3), 1079-1095.
- Malone, K., ve Tranter, P. J. (2003). School grounds as sites for learning: Making the most of environmental opportunities. *Environmental Education Research*, 9(3), 283-303.

- Mart, M., Alisinanoğlu, F., ve Kesicioğlu, O. S. (2015). An investigation of preschool teachers use of school gardens in Turkey. *The Journal of International Social Research*, 8(38), 748-744.
- Maynard, T., ve Waters, J. (2007) Learning in the outdoor environment:a missed opportunity?, *Early Years*, 27(3), 255-265. Doi: 10.1080/09575140701594400
- McCormack, G. R., Doyle-Baker, P. K., Petersen, J. A., ve Ghoneim, D. (2020). Parent anxiety and perceptions of their child's physical activity and sedentary behaviour during the COVID-19 pandemic in Canada. *Preventive Medicine Reports*, 20, 101-275.
- MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı. Programın Temel Özellikleri. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> (27 Aralık 2021).
- MEB (2020). Kreşlerde, Gündüz Bakımevlerinde ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Alınması Gereken Önlemler. Bölüm 43. COVID-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi, 209-216. <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/salgın-yonetimi-ve-calisma-rehberi.html> (12 Mart 2022).
- Miller, M. A. (2005). *An exploration of children's gardens: reported benefits, recommended elements, and preferred visitor autonomy*. (Unpublished Doctoral Dissertation). The Ohio State University, Columbus, OH.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2014). <http://tegm.meb.gov.tr/www/milliegitimbakanligiokuloncesiegitimveilkogretimkurumlari-yonetmeliği/icerik/2017> (20 Ağustos 2021).
- Moore, R., Young, D. (1978). Childhood outdoors: Toward a social ecology of the landscape. In *Children and the Environment* (83-130). Boston: Springer.
- NAEYC: National Association for the Education of Young Children. <https://www.naeyc.org/academy/files/academy/file/SiteVisitAdministratorInformationPacket.pdf> (15.02.2022).

- Naylor, H. (1985). Outdoor play and play equipment. *Early Child Development and Care*, 19(1-2), 109–130.
- Neill, J. (2007). Philosophy of Outdoor Education. Retrieved from <http://www.wilderdom.com/Philosophy.html> (15.02.2022).
- O’Keeffe C., ve McNally S. (2021). Uncharted territory: Teachers perspectives on play in early childhood classrooms in ireland during the pandemic. *European Early Childhood Education Research*, 29(1), 79-95. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.187266>
- Olgun, M. (2019). *Altı Ay İle Altı Yaş Arasındaki Çocukların Oyun Profillerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbey, S., ve Aktemur Gürler, S. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların motivasyon düzeyleri ile sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 587-602.
- Özdemir, A., ve Yılmaz, O. (2008). Assessment of outdoor school environments and physical activity in ankara’s primary schools. *Journal of Environmental Psychology*, 28(3), 287- 300.
- Özgüç Erdönmez, M. (2017). İlköğretim okulu bahçelerinde peyzaj tasarım normları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 57(1), 107-122.
- Öztürk Demir, E., Atmaca, F., ve Kuru, G. (2020). Öğretmen ve okul yöneticisi perspektifinden dış mekân oyun alanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(3), 1273-1287
- Öztürk Demir, E., Kuru, G., ve Yıldız, C. D. (2020). Covid-19 pandemi günlerinde anneler ne düşünür çocuklar ne ister? Anne ve çocuklarının pandemi algısı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 204-220.

- Öztürk, A., ve Bayrak, D. (2017). Anaokullarındaki doğal mekân ve materyallerin çocuk gelişimindeki yeri. *Social Sciences*, 12(1), 25-36.
- Pellegrini, A. D. (1984). The effect of dramatic play on children's generation of cohesive text. *Discourse Processes*, 7(1), 57-67. doi:10.1080/01638538409544581
- Pisano, L., Galimi, D., Cerniglia, L. (2020). A qualitative report on exploratory data on the possible emotional/behavioral correlates of Covid-19 lockdown in 4-10 years children in Italy. <https://doi.org/10.31234/osf.io/stwbn>.
- Postman, N. (1995). Çocukluğun Yok Oluşu. K. İnal (Çev), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., ve Yu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: Implications and policy recommendations. *General Psychiatry*, 33, 1-3.
- Rivkin, M. S. (1990). Outdoor Play-What Happens Here? S.C. Wortham & J.L. Frost (Ed), In *Playgrounds for Young Children: National Survey and Perspectives*, (191-214). Reston, VA: American Alliance for Health, Physical Education and Dance.
- Rivkin, M. S. (2000). Outdoor experiences for young children. The Educational Resources Information Center. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED448013.pdf> (15.02.2022).
- Russell, M.V., Russell, S.J., Croker, H., Packer, J., Ward, J., Stansfield, C., Mytton, O., Bonell, C., ve Booy, R. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: A rapid systematic reievew. *Lancet Child Adolescence Health*, 4, 397-404.
- Saelens, B., Sallis, J. and Frank, L. (2003) Environmental correlates of walking and cycling: Findings from the transportation, urban design, and planning literatures. *Annals of Behavioral Medicine*, 25, 80-91.

- Sapsağlam, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının değişen oyun tercihleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1122-1135.
- Sarman, A., Tuncay, S., ve Sarman, E. (2020). COVID 19 pandemi sürecinde medyanın 3-18 yaş arasındaki çocuklar üzerindeki olumsuz psikolojik etkisinin önlenmesi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13, 69-75.
- Sivri, H. (1993). *Fiziksel ve Mekânsal Çevrenin Çocuk Davranışına ve Gelişimine Etkileri Çocuk İçin Oluşturulacak Çevrelerde Tasarım Verilerin Saptanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sop, A., ve Demirgıran, Ş. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde bir köyde yaşayan altı yaş çocukların oyun yaşantıları. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 196-208.
- Sönmez, V. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri. A. Boyacı (Ed), *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Şener, T. (2007). *Çocukların Kültürel Etkinlikleri* (1. Baskı). Ankara: Sobil Yayıncılık.
- T.C Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu (2020). (<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> (10.01. 2022)).
- Tandoğan, Ö. (2014). Çocuklar için daha yaşan bir kentsel mekan: Dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1), 16-33.
- Tandoğan, Ö. (2016). Çocuklar için daha yaşanılır okul bahçeleri. *Megaron*, 11(4), 629-637.
- Taşçı, G., Kaya, H. U., ve Bektaş, F. L. Ö. (2021). Eğitimde yeni bir perspektif: bahçe temelli eğitim yaklaşımı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 529-540.

- Tepebağ, D., ve Aktaş Arnas, Y. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesini eğitsel amaçlı kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 50-67.
- Terzioğlu, E. (2005). *İlköğretim Binalarının Fiziksel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Titman, W. (1994). *Special Places, Special People: The Hidden Curriculum of School Grounds*. UK: World Wide Fund For Nature/ Learning through Landscapes
- Tovey, H. (2007). *Playing Outdoors, Spaces and Places, Risk and Challenge*. Maidenhead: Open University Press.
- Tranter, P., ve Doyle, J. (1996). Reclaiming the residential street as playspace. *International Play Journal*, 481-97.
- Tuğrul, B., Ertürk, G., Özen Altınkaynak, Ş., ve Güneş, G. (2014). Oyunun üç kuşaktaki değişimi. *The Journal of Academic Social Science*, 27, 1-16.
- Tuğrul, B., Menekşe, B., Uludağ, G., Aslan, Ö. M., Çelik, S. S. ve Çapan, A. S. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların okuldaki oyun olanaklarının incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(2), 185-198.
- Turgut, H. ve Yılmaz, S., (2010). Ekolojik temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması. *III. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi Bildiri Kitabı*, IV, 1618-1630, Artvin.
- Türkiye Psikiyatri Derneği (2020). Covid-19 ve Çocuklar. <https://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/2420201236-cocuklarCOVID.pdf> (15.02.2022).
- UNESCO (2020). Covid-19 impact on Education. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. (12.05.2022).

- UNICEF (2020). Covid-19 Salgınının Çocuklar Üzerindeki Etkileri. <https://www.unicef.org/turkey/media/9881/file/COVID19%20D%C3%B6neminin%20C3%87ocuklar%20C3%9Czerindeki%20Etkilerine%20C4%B0li%C5%9Fkin%20Politika%20Notu.pdf>. (15.04.2022).
- Valentine, G., ve McKendrick, J. (1997). Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum*, 28, 219-235.
- Veitch, J., Salmon, J., ve Ball, K. (2010). Individual, social and physical environmental correlates of children's active free-play: a cross-sectional study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(1), 1-10.
- Vieira, E. T. (2017). Introduction to Real World Statistics: With Step-By-Step SPSS Instructions. London: Routledge.
- Vural, D. E. ve Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185.
- Vural, H., ve Yılmaz, S. (2018). İlköğretim okul bahçesi peyzaj uygulamalarının eğitim öğretim ve öğrencilere katkıları. *Journal of the Institute of Science and Technology*, 8(2), 247-256.
- White, J. (2014). *Playing and Learning Outdoors*. Second Edition by Routledge.
- Wilson, R. (2008). *Nature and Young Children: Encouraging Creative Play and Learning in Natural Environments*. New York: Routledge
- Yenice, M. S. (2013). A spatial sufficiency analysis for primary schools; a case study of burdur. *Hacettepe Universty Journal of Education*, 28(3), 430-439.
- Yıldırım, M. (2017). *Bağımsız Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yoshikawa, H., Wuermli, A. J., Britto, P. R., Dreyer, B., Leckman, J. F., Lye, S. J., ve Stein, A. (2020). Effects of the global COVID-19 pandemic on early childhood development: short-and longterm risks and mitigating program and policy actions. *The Journal of Pediatrics*, 223, 188–193. Doi.org/10.1016/j.jpeds.2020.05.020

Zembat, R, Günşen, G., ve Çolak, F. G. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde uygulanan farklı yaklaşımlar hakkındaki bilişsel haritaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 1-19.

EKLER

EK-1 Covid-19 Dış Mekan Kullanım Anketi

A) KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız

22-27   28-33   34-39   40 ve üstü

2. Cinsiyetiniz

Kadın   Erkek

3. Çalıştığınız kurum

Bağımsız Anaokulu   Özel Anaokulu   İlköğretime bağlı anasınıfı

4. Mesleki hizmet yılınız (Mesleki hizmet yılınız 3 yıldan az ise anket sizin için burada sona ermiştir.)

3-6   7-10   11-14   15 ve üstü

5. Eğitim durumunuz

Ön lisans   Lisans   Yüksek Lisans   Doktora

6. Mezun olduğunuz program

Okul Öncesi Öğretmenliği   Çocuk Gelişimi   Diğer belirtiniz.....

7. 2021-2022 eğitim-öğretim yılı itibariyle öğretmeni olduğunuz sınıfın mevcudu

5-10   11-16   17-22   23-28   29 ve daha fazla

8. Okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili herhangi bir hizmetiçi eğitim\seminer aldınız mı?

Evet   Hayır

Evet ise belirtiniz: .....

9. Okulunuzda çocukların kullanımına açık bir bahçe/dış mekan var mı?

Evet Hayır

(Cevabınız evet ise aşağıdaki soruları cevaplayınız. Hayır ise anketimiz sizin için burada sona ermiştir)

10. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında sınıfınızda açık alanda uygulanan herhangi bir proje yapıyor musunuz?

Evet Hayır

Evet ise belirtiniz: .....

B) OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA COVID-19 SALGINI ÖNCESİ DİŞ MEKAN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

11. Covid-19 salgını öncesinde okul bahçesine çıktığınızda kullanım süreniz genelde ne kadardı?

10-15 dakika 16-30 dakika 31-45 dakikadan 46 dakikadan fazla

12. Covid-19 salgını öncesinde öğrencileriniz ile birlikte okul bahçesini ne sıklıkla kullanıyordunuz?

Haftada 1 Haftada 2-3 kez Her gün

13. Covid-19 salgını öncesinde açık alan kullanmayı tercih etme nedenlerinizden 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3 ü işaretleyin .

Öğrencilerin enerjilerini boşaltmak

Etkinlik geçişlerinde mola vermek, rahatlama sağlamak

- Sınıfı havalandırmak
- Sınıfı temizlemek/ dezenfekte etmek
- Çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak
- Öğrencilerin bahçede zaman geçirme isteklerini yerine getirmek
- Yapararak yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirmek
- Oyun araçlarının kullanımı (salıncak, kaydırak vb)
- Diğer

Diğer belirtiniz .....

14. Covid-19 salgını öncesinde okul bahçesi kullanımınızı olumsuz olarak etkileyen , ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3 ü işaretleyin .

- Çocukların düşüp yaralanması.
- Çocukların üşütüp hasta olması.
- Çocukların bahçede üstlerinin kirlenmesi.
- Çocukların bahçeye çıkmak üzere giyinip soyunmalarının zahmetli olması.
- Velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları.

15. Covid-19 salgını öncesi günlük planlarınızda açık alan kullanımına ne kadar yer veriyordunuz?

- Haftada 1   Haftada 2-3 kez   Her gün

16. Covid-19 salgını öncesinde okul bahçesinde en çok hangi etkinliklere yer veriyordunuz?

- Kurallı oyun

Park kullanımı (Salıncak, kaydırak vb. araçlarla)

Serbest oyun

Etkinlikler (Sanat, okuma-yazma çalışması, fen-doğa etkinlikleri vb.)

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

17. Covid-19 salgını öncesinde çocuklar okul bahçesinde hangisini daha çok tercih ediyordu?

Kurallı oyun

Gözlem

Park kullanımı

Serbest oyun

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

18. Covid-19 salgını öncesinde çocuklarda okul bahçesinde en fazla gözlemlediğiniz davranış hangisidir ?

Kurallı oyunlara adapte olamama

Koşmalı, atlamalı hareketli oyunlar oynamayı isteme

Serbest bir şekilde oyun oynamayı isteme

Salıncak, kaydırak vb. gibi araçlarda oynamayı isteme

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

19. Covid-19 salgını öncesinde bahçe kullanımı konusunda karşılaştığınız veli istek ve görüşleri nelerdi? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Bahçede geçirilen zamanı boşa harcanan vakit olarak görmeleri.
- Çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etmeleri.
- Çocukların hasta olmalarından korkmaları.
- Çocukların sınıf içinden çok bahçede zaman geçirmeleri.
- Hava şartları kötü olsa bile çocukların her gün temiz hava almalarını isteme.
- Bahçede hareketli oyunlara daha fazla yer verilmesi.
- Sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılması.
- Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

20. Covid-19 salgını öncesinde okulda dış mekan kullanımı konusunda okul idarenizin görüş ve istekleri ne şekildeydi? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Olumsuz veli tutumlarından dolayı öğretmenlerin dış mekanı daha az kullanmalarını isteme.
- Çocukların bahçede oynadığı zamanı boş geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görme.
- Çocukların bahçede serbest oyun oynadıkları zaman, öğretmenlerin yeterli takip ve denetimi sağlayamadıklarını düşünme.
- Okul bahçesindeki eğitim uygulamalarını desteklemek için gerekli düzen ve materyal desteğini sağlama .
- Etkinlik uygulamalarında daha fazla dış mekana yer verilmesi için teşvik etme.
- Sınıfı havalandırmak için öğretmenleri dış mekan kullanımına teşvik etme.

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

C) COVID-19 SALGINI SONRASINDA OKUL ÖNCESİ KURUMLARINDA DIŞ MEKAN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

21. Covid-19 salgını sonrası okul bahçesine çıktığınızda kullanım süreniz genelde ne kadar?

10-15 dakika 16-30 dakika 31 -45 dakikadan 46 dakikadan fazla

22. Covid-19 salgını sonrası öğrencileriniz ile birlikte okul bahçesini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Haftada bir Haftada 2-3 kez Her gün

23. Covid -19 salgını sonrası açık alan kullanmayı tercih etme nedenlerinizden ilk 3 gerekçenizi seçip, en önemli için 1, orta önemli için 2, daha az önemli için 3 ü işaretleyin.

Öğrencilerin enerjilerini boşaltmaları için

Etkinlik geçişlerinde mola vermek, rahatlama sağlamak

Çocukların hava almalarını sağlamak

Sınıfı havalandırmak

Sınıfı temizlemek/ dezenfekte etmek

Çocukların kapalı alanda uzun süre bulunmamalarını sağlamak

Öğrencilerin bahçede zaman geçirme isteklerini yerine getirmek

Yaparak yaşayarak öğrenme fırsatlarını değerlendirmek

Oyun araçlarının kullanımı (salıncak, kaydırak vb)

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

24. Covid-19 salgını sonrası okul bahçesi kullanımınızı olumsuz olarak etkileyen ilk 3 gerekçenizi seçip en önemli olan için 1'i, orta önemli olan için 2'yi, daha az olanı için 3'ü işaretleyiniz.

Çocukların düşüp yaralanması

Çocukların üşütüp hasta olması

Çocukların bahçede üstlerinin kirlenmesi

Çocukların bahçeye çıkmak üzere giyinip soyunmalarının zahmetli olması

Velilerin çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin olumsuz tutumları

Diğer

25. Covid-19 salgını sonrası günlük planlarınızda açık alan kullanımına ne kadar yer veriyorsunuz?

Haftada 1 Haftada 2-3 kez Her gün

26. Covid-19 salgınının ortaya çıkmasından sonra salgın öncesine göre çocuklar okul bahçesinde aşağıdakilerinden hangisini daha çok tercih ediyor?

Çocukların tercihlerinde salgın sonrasında bir değişiklik olmadı

Kurallı oyun

Gözlem

Park kullanımı

Serbest oyun

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

27. Covid-19 salgının ortaya çıkmasından sonra okul bahçesinde hangi etkinliklere yer veriyorsunuz?

Kurallı oyun

Park kullanımı (Salıncak, kaydırak vb. araçlarla)

Serbest oyun

Etkinlikler (Sanat, okuma-yazma çalışması, fen-doğa etkinlikleri vb.)

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

28. Covid-19 salgını sonrası çocukların bahçe kullanım isteği ne yönde değişti?

Çok hareketsizler, yerlerinden kalkmak istemiyorlar.

Bahçede daha fazla zaman geçirmek istiyorlar.

Hava kötü olsa bile her gün dışarı çıkmak istiyorlar.

Sınıf içi diğer etkinlikleri de bahçede geçirmek istiyorlar.

Herhangi bir değişiklik olmadı

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

29. Covid-19 salgınının ortaya çıkmasından sonra çocuklarda okul bahçesinde en fazla gözlemlediğiniz davranış hangisidir ?

Kurallı oyunlara adapte olamama

Koşmalı atlamalı oyunlara yönelme

- Serbest bir şekilde oyun oynama
- Salıncak\ kaydırak v.b ile oynama
- Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

30. Covid-19 salgını sonrasında bahçe kullanımını konusunda karşılaştığınız veli görüş ve istekleri nelerdir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Bahçede geçirilen zamanı boşa harcanan vakit olarak görmeleri
- Çocukların başına kaza ve yaralanma gibi bir durum gelmesinden endişe etme.
- Çocukların hasta olmalarından korkmaları.
- Çocukların sınıf içinden çok bahçede zaman geçirmesi
- Hava şartları kötü olsa bile her gün temiz hava almaları.
- Bahçede hareketli oyunlara daha fazla yer verilmesi
- Sınıfı havalandırmak için okul bahçesinin her gün kullanılması
- Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

31. Covid-19 salgını sonrası okulda dış mekan kullanımını konusunda okul idarenizin görüş ve beklentileri ne şekildedir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Olumsuz veli tutumlarından dolayı öğretmenlerin dış mekanı daha az kullanmalarını isteme.
- Çocukların bahçede oynadığı zamanı boş geçirilen ve eğitsel değeri olmayan zaman olarak görme.

Çocukların bahçede serbest oyun oynadıkları zaman, öğretmenlerin yeterli takip ve denetimi sağlayamadıklarını düşünme.

Okul bahçesindeki eğitim uygulamalarını desteklemek için gerekli düzen ve materyal desteğini sağlama .

Etkinlik uygulamalarında daha fazla dış mekana yer verilmesi için teşvik etme.

Sınıfı havalandırmak için öğretmenleri dış mekan kullanımına teşvik etme.

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

32. Covid-19 salgınının ortaya çıkmasından sonra okulunuzun bahçe düzenlenmesinde farklılıklar oldu mu?

Evet Hayır

33. Cevabınız evet ise nasıl bir değişiklik yapıldı? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

Sınıf içinde uygulanan etkinlikleri(sanat,okuma-yazma çalışmaları vb.) okul bahçesinde uygulamamız için materyal (masa\sandalye\şemsiye v.b) temin edildi.

Okul bahçesinde mesafe kurallarına göre park oyuncakları yeniden dizayn edildi.

Sınıflar için mesafe kurallarına uygun açık hava etkinlik alanları oluşturuldu .

Bahçede daha çok zaman geçirmemiz için yeşil alanlar oluşturuldu.

Diğer

Diğer ise belirtiniz: .....

Ek-2 Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu Kararı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek-3 İstanbul Valiliği Anket ve Araştırma İzni

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Yağmur KÜÇÜN

Eğitim

Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Lisans	2009	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi/Okul Öncesi Öğretmenliği

İş/İstihdam (Varsa)

Yıl	Görev
2009-2011	İstanbul Avcılar Cumhuriyet İlköğretim Okulu/ Okulöncesi Öğretmeni
2011-2013	Küçükçekmece Belediye Anaokulu/Okulöncesi Öğretmeni
2013-	İstanbul Maltepe Serpil Şahinoğlu Anaokulu/Okulöncesi öğretmeni

